

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 96. vuosikerta 27.2.2020

2 | 20

Kiky lähti,
lomat jäivät
s. 6

Julkinen työ
altistaa
uupumukselle
s. 20

Yle struntar
i inhopparnas
arbetsvillkor
s. 29

Onko lehdille
tilaajia? Se riippuu
puhelinmyyjä
Wilma Karlssonista. **14**

KUVA: MARTIN STENMARK

s.42

Hanna Nikkanen
tapasi Marsin
tarhurit.

Liitot uusivat viestintää, miten käy ay-lehtien?

s.26

"Kun työn tekeminen muuttuu epäreiluksi, ihmiset uupuvat."

Lauri Rotko

s.9

Maria Pettersson ● Twitter: mariapetterssOn
● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Lakkoilisitko freelancerin oikeuksien puolesta?

Kun työehtosopimuksia sorvataan, saattavat työntekijät mennä lakkoon. Journalistit lakkoilevat hyvin harvoin – liiton 99-vuotisen historian aikana lakkoja on ollut kolme, viimeksi 1980-luvulla. Tänäkin vuonna lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimukset syntyivät ilman lakkoa, ja toivottavasti niin käy myös kirjoitushetkellä vielä auki olevien Ylen ja MTV:n sopimusten kohdalla. Sopimuksista tuli oikein hyviä, mutta mikäli työnantaja tulevina vuosina esittää yhtä mahdottomia vaatimuksia kuin tällä kierroksella tai mikäli palkkakuopasta halutaan nousta, edessä voi olla lakko. Mutta kuka lakkoilee ja kenen puolesta?

Jos lehdistö lakkoilee, lakossa ovat myös lehdistön liittoon kuuluvat freelancerit. Tämä on loogista, muutenhan työnantaja ulkoistaisi lakkoilevien työntekijöiden työt freelancereille.

Jos lakkoon siis päädyttäisiin, työsuhteiset pyytäisivät freelancereilta solidaarisuutta. Freet eivät hyötyisi lakosta suoraan, mutta auttaisivat työsuhteisia kollegoja. Työsuhteinen – lakkoilisitko sinä freelancereiden oikeuksien puolesta?

FREELANCEREIDEN tulot ovat kaikissa tutkimuksissa keskimäärin merkittävästi työsuhteisten tuloja alhaisemmat. Mediatatolot ovat viime vuosina vaatineet freelancereilta enemmän työtä ja oikeuksia samalla tai pienemmällä palkkiolla. Moni ahkera ammattilainenkaan ei pysty pitämään lomia tai sairaspäiviä eikä välttämättä kunnolla elättämään itseään saati perhettään. Freelancereiden ahdas asema on alalla hyvin tiedossa, ja siitä ovat perillä myös työsuhteiset. Monet työsuhteiset seuraavat freelancereiden elämää läheltä, sillä työsuh-

KUVA: EMILIA KANGASLUOMA

Jaksotyö tuskin
vaikuttaa toimitusten
arkeen, arvioi Jussi
Lankinen.

s.38

Kaikki soutavat, osa vain huonommilla palkkioilla ja ilman kunnon kesälomaa tai työterveydenhuoltoa.

teisilla on free-ystäviä. Useimmat työsuhteiset tuntevat freelancereiden vaikeuksia kohtaan sympatiaa ja toivovat, että näiden asema paranisi. Mutta miten pitkälle solidaarisuus kantaa?

FREELANCEREIDEN ja työsuhteisten välillä on joskus jännite. Se ei auta ketään. Palkat ja palkkiot tulevat saman tahon, työnantajan, pussista. Tyytymättömyyden oikea osoite on työnantaja, ei kollega.

Samaan aikaan kollegojen kesken on osoitettava solidaarisuutta. Työtä tekevien ihmisten on tuettava toisiaan. Erityisesti niiden, joilla menee hyvin, on tuettava niitä, joilla menee huonommin. Meillä työsuhteisillä on runsaasti ongelmia, mutta melkein kaikilla mittareilla asiamme ovat paremmin kuin friikuilla. Siksi meidän on autettava.

AUTTAMALLA FREELANCERIA työsuhteinen auttaa tietenkin myös itseään. Moni työsuhteinen on jo löytänyt itsensä irtisanomisen jälkeen freelancerin hommista. Jos freelancereiden palkkioita poljetaan, työnantajan kannattaa irtisanoa työsuhteiset ja teettää työt alipalkatuilla freelancereilla. Kaikki työtätekevät häviävät. Työntekijät ja freelancerit ovat samassa veneessä. Kaikki soutavat, osa vain huonommilla palkkioilla ja ilman kunnon kesälomaa tai työterveydenhuoltoa.

Työsuhteisten tulisikin kysyä itseltään, mil-laisiin konkreettisiin toimiin he ovat valmiit ryhtymään freelancereiden puolustamiseksi joko omalla työpaikalla tai koko maan laajuisesti. Ovatko freelancereiden oikeudet ja hyvinvointi mielenilmauksen arvoinen asia? Ulosmarssin? Ylityökiellon? Entä menisitkö lakkoon freen puolesta? ●

KUVA: OTTO PONTO

Kulttuuritoimittajan on vaikea ottaa työaikaan lukemiseen, sanoo Seija Lappalainen.

Finlandssvenska mediehusen har två alternativ – vara relevanta eller tyna bort.

Dan Lolax

s.33

Kannen/Takakannen kuva: Juuso Westerlund,
Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 96. vuosikerta
27.2.2020

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108
Manu Marttinen (kirjoitusvapaalla)

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Manu Haapalainen 050 501 0716
Tommy Pohjola 050 300 3510
Nina Erho (työkierrossa)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 3 / 2020
ILMESTYY 26.3., AINEISTO 18.3.

ILMOITUSMYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Latinalainen Amerikka on Suomessa näkymätön manner, kirjoittaa ulkomaantoimittaja Auli Leskinen

Auli Leskinen, teksti ● Aapo Huhta, kuva

AULI LESKINEN

- 60-vuotias freetoimittaja.
- Työskennellyt Ylen ulkomaantoimittajana ja Latinalaisen Amerikan avustajana 1992–2003 ja 2006–2007.
- Työskentelee vuoden loppuun yliopistoalan Latinalaisen Amerikan viennin kehityspäällikkönä.
- Suomen Madridin tiedeinstituutin johtaja 2012–2016, tutkija Suomessa ja Yhdysvalloissa 2007–2012.
- Latinalaisen Amerikan tutkimuksen tohtori ja espanjan ja portugalinkielten maisteri Helsingin yliopistosta.
- Kirjoittaa Latinalaisen Amerikan asioihin keskittyvää blogia osoitteessa soyactus.blogspot.com.

Kansallismuseo avasi syksyllä Etelä-Amerikan muinaisia kulttuureja esittelevän näyttelynsä *Maailma, jota ei ollut*. Näyttelyn nimi viittaa ajatukseen, jonka mukaan maailmassa ei ole mitään ennen kuin Eurooppa löytää sen. Etelä-Amerikan löytäminen oli aikansa vauhtitapahtuma. **Kolumbuksen** purjehdittua vahingossa Karibialle vuonna 1492 alue korkeakulttuureineen oli uusi vain eurooppalaisille. Ilmeisesti alue pitää löytää aina uudelleen, se kun tuppaa katoamaan. Myös Suomen mediasta.

SUOMALAISEN JOURNALISMIN välityksellä ei voi seurata Latinalaista Amerikkaa kattavasti, joskus ei lainkaan. Seurannan hiipuesssa tulee ”missejä” eli tärkeistä asioista ei kerrota ja taustoitusta puuttuu. Uutistapahtumassa virheriski kasvaa, kun aikaperspektiiviä ei ole. Tehdään vääriä johtopäätöksiä. Kontekstia ei ymmärretä eikä aihe sijoitu oikeisiin mittasuhteisiin.

Näin kävi viime syksynä, kun Chile, Bolivia, Ecuador ja Kolumbia ajautuivat demokratoidensa syvimpään kriisiin. Tuli asiavirheitä. Alueeseen erikoistuneelle toimittajalle tilanne on turhauttava. Kun oman alan aiheita joutuu loputtomiin perustelemaan vähättelyn muurin ylittämiseksi, motivaatio heikkenee. Kun jossain räsähtää kriisi silmille, asiantuntija kaivetaan naftaliinista. Onneksi edes silloin.

Tilanne on harmillinen, sillä suomalaisten toimittajien korkea koulutus, pyrkimys tasapainoiseen journalismiin ja sijainti suhteessa alueen kipupisteisiin asettaa heidät edulliseen asemaan. Espanjan medialla on siirtomaakauden trauma Latinalaisen Amerikan ja itsensä välissä. Yhdysvaltalaisilla on kylmän sodan peruja ylemmyyskompleksi. Aluetta kutsuttiin Amerikkojen takapihaksi. Suomi on kaukana ja neutraali. Suomalaistoimittajat voisivat seurata aluetta ilman alemmuus- tai ylemmyyskomplekseja.

LATINALAISESSA AMERIKASSA asuu kymmenesosa maailman väestöstä. Siellä on maapallon suurin makean veden lähde, Amazon-joki ja maailman keuhkoiksi kutsuttu laajin sademetsäalue, joka on tärkeä ilmastomuutoksen

torjunnassa. Sieltä löytyy myös viidenneksi suurin kansantalous Brasilia. Alue pulppuaa jännitteitä. Miksi se ei kiinnosta?

Syy on eurosentrisyys eli eurooppalaisen ja euroamerikkalaisen maailman pitäminen muita maanosia ja kulttuureita tärkeämpänä. Siihen kuului ennen käsitys siirtomaaherruudesta. Nykyisin kyseessä on ajatus euroamerikkalaisen maailman paremmuudesta. Ajatelkaa, kuinka kattavasti ja rivakasti Suomessa seurataan Yhdysvaltain vaaleja jo vuosia ennen kuin ne käydään, tai millä tarkkuudella **Trumpin** virkarikossyytteestä raportoidaan. Verratkaa niitä mediatilaan, jonka valtaiset multistukset Latinalaisessa Amerikassa saavat. Edes isot asiat Yhdysvaltain ja Meksikon rajajoen Río Granden eteläpuolisesta Amerikasta eivät saa huomiota.

Latinalainen Amerikka nousee valokeilaan yksittäisten tapahtumien kautta. Suomessa seurattiin Río de Janeiron olympialaisia 2016, chileläisten kaivosmiesten pelastusoperaatiota 2010 ja Botnian sellukiistaa Uruguayn ja Argentiinan rajalla 2006. Siitä on kauan, kun Latinalainen Amerikka oli pitkään median fokuksessa, viimeksi kylmän sodan päättyessä demokratiakehityksen alkaessa.

SUOMALAISEN MEDIAN johto tiedostaa ongelman. Päätöksiä parempaan lattariseurantaan on ollut. *Helsingin Sanomilla* oli Brasiliassa vuonna 2014 kiertävä kirjeenvaihtaja. Ylen avustaja siirtyi pois Buenos Airesista vuosi sitten. Häntä ennen Ylellä ei ollut avustajaa alueella yli kymmenen vuoteen. Nyt yhtiö on lähettänyt uuden avustajan Uruguayhin. Muilla viestimillä on ollut satunnaisia freelancereita. Nuoret freet ovat kertoneet, että kun he ovat tarjonneet alueelta juttuja, toimituksista ei usein edes vastata. Ei kiinnosta.

Nyky aika mahdollistaisi paremman seurannan. On monia tapoja tehdä journalismia. Toimitukset voisivat hyödyntää paikallisia toimittajia. He tekisivät juttuja toimitusten omien aluekontekstia tuntevien journalistien kanssa. Tätä on kokeiltu muun muassa *Helsingin Sanomissa*. Paikalliset toimittajat eivät ehkä osaa valita suomalaisia kiinnostavia näkökulmia, suomalaistoimittajat taas eivät ole paikan päällä eikä heillä ole kontakteja. Yhteistyö voi kuitenkin tuottaa erinomaista journalismia. ●

Journalistiliiton juristi Tytti Oras kuvailee neuvotteluja uudesta lehdistön työehtosopimuksesta raskaiksi. "Kunnollinen valmistautuminen kannatti. Lopputulos on hyvä", hän sanoo.

Palkkojen nousu hyödyttää etenkin alalle juuri tulleita, kikyn poisto työssä jaksamista

Tommy Pohjola, teksti • Heli Saarela, kuva

31

Journalistiliitto vei oikeuteen viime vuonna 31 työriitaa. Oikeuteen saakka etenevistä riidoista liitto on voittanut noin 90 prosenttia. Suurin osa työriidoista pyritään ratkomaan sovittelemalla. Oikeusteitse peritään muun muassa freelance-jäsenille kuuluvia palkkioita. Vuonna 2018 liitto vei oikeuteen 50 työriitaa.

Yle pohti turvallisuusselvityksen teettämistä rikos- ja oikeustoimittajaksi hakevalle. Suojelupoliisin mukaan toimittajan tehtävä ei kuitenkaan anna siihen oikeutta: journalisti.fi

Lomat säilyvät, kilpailukyky sopimusten lisätyötunneista luovutaan ja palkat nousevat. Siinä lehdistön, kustannustoimittajien ja Sanoman radioiden uusien työehtosopimusten ydin.

Sopimukset eivät syntyneet helposti. Journalistiliitto valmistautui neuvotteluihin vuoden ajan. Neuvottelijat seurasivat herkeämättä myös muiden alojen sopimustilanteita.

Työnantaja halusi leikata lomista ja säilyttää kiky-tunnit. Toisin kävi.

Työnantajat eli Medialiitto hyväksyi lehdistön uuden työehtosopimuksen 14. helmikuuta. Journalistiliiton valtuusto hyväksyi sen 19. helmikuuta.

Samassa valtuuston kokouksessa hyväksyttiin myös kustannustoimittajien tes. Se noudattelee lehdistön sopimusta.

HAKANIEMESSÄ JOURNALISTILIITON toimistolla juristien työhuoneissa tietokoneiden näppäimistö rätisevät. Uudet työehdot astuivat voimaan välittömästi, mutta uuden tessin tarkistus, taitto ja painatus kestävät vielä hetken. **Tytti Oras** kollegoineen varmistaa, että asiat ilmaistaan täsmälleen oikein. Tilanne on sama Medialiitossa.

"Parasta uudessa tessissä on, että kiky lähtivät", Oras sanoo.

On toki paljon muutakin. Kuten se, että lomat pysyvät.

"Nämä olivat asioita, joita jäsenemme pitivät tärkeinä."

Palkkoja korotetaan 3,3 prosenttia. Korotus on sama kuin monella muulla alalla eli se on niin sanotun yleisen linjan mukainen.

Tytti Oraksen mukaan kyse on investoinnista tulevaisuuteen.

"Se, että prosenttiluvulla nostetaan myös taulukkopalkkoja, hyödyttää eniten alalle tulevia. Aikaisemmin on ollut palkankorotuksia, joissa paikallisesti sovittavat erät ovat syöneet osan kokonaisuutta", Oras sanoo.

Paikallinen erä on palkankorotus, jonka jakamisesta sovitaan yrityskohtaisesti. Korotusta ei välttämättä makseta kaikille.

VALTUUSTON KOKOUKSESSA keskiviikkona 19. helmikuuta Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** oli sopimuksista hyvillään.

"Ei ole häpeä sanoa, että nyt on hyvät sopimukset", hän sanoi puheessaan valtuustolle.

Valtuusto hyväksyi uudet työehdot yksimielisesti saatuaan ensin kuulla, miten lopputulokseen

päästiin.

Journalistiliiton neuvottelijoiden tilannetta helpotti se, että viesti työnantajille oli koko ajan selkeä. Hanne Ahon mukaan neuvottelukierroksen ratkaisi koko liiton joukkovoima.

"Meillä oli tuhansien ihmisten tuki. Tavoitteet olivat yhteisiä", Aho sanoo.

Kustannustoimittajien sopimuskausi on 31 kuukautta eli hiukan pidempi kuin lehdistöllä, jonka sopimuskausi on 28 kuukautta. Pidempi kausi selittyy sillä, että näin kaikkien kustannustoimittajien palkkoja saadaan ensimmäisenä vuonna korotettua 53 euroa. Pienipalkkaisimmat saavat suhteessa selvästi suuremman korotuksen kuin suurin osa suomalaisista.

LEHDISTÖN SOPIMUS ON muutaman kuukauden pitempi kuin monella muulla alalla. Medialiitto tulkitsee asian niin, että palkankorotukset ovat lehdistössä matalampia. Se on yksi tapa laskea. Palkankorotukset vaikuttavat käytännössä tes-kautta kauemmin.

Euromääräiset korotukset voisivat olla prosenttikorotuksia parempi vaihtoehto taulukkopalkkoja saaville.

"Sehän on klassikko, aina neuvotteluissa esillä. Työntekijät aina esittävät euromääräisiä korotuksia. Työnantajat eivät suostu, sillä kustannusvaikutus on niin sattumanvarainen. Se riippuu siitä, minkälaisia palkkoja työnantaja maksaa. On mediataloja, joissa ei juurikaan makseta taulukkopalkkoja", Oras sanoo.

Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksen valtuutettu, freelancetoimittaja **Outi Salovaara** on tulokseen tyytyväinen.

"Vaikeissa oloissa syntynyt sopimus, jonka kanssa on helppo elää", hän sanoi valtuustokokouksen jälkeen.

Seuraavalta neuvottelukierrokselta Salovaara toivoo, että palkkojen jälkeenjäneisyyteen edelleen kiinnitetään huomiota.

"Toimittajat ovat keskimäärin korkeasti koulutettuja ja työskentelevät vaativassa asiantuntijatehtävässä."

Ahvenanmaata valtuustossa edustanut *Nya Ålandin* toimittaja **Emma Harald** iloitsee siitä, että sopimukseen päästiin ilman työtaistelua.

"Toivottavasti tulevaisuudessakin pystytään dialogiin", Harald sanoo.

RAHAN LISÄKSI IHMISIÄ kiinnostaa työssä jaksaminen.

"Parasta uudessa tessissä on, että kiky lähtivät."

Tytti Oras, Journalistiliiton juristi

... **"Julkisuudessa eläneiden menneisyyttä arvioitaessa huomio kohdistuu aina myös siihen, miten journalismi on onnistunut hairahdusten käsittelyssä heidän elinaikanaan."**

Radiotoimittaja ja muusikko Tommy Lindgren esseessään Journalistin verkkolehdestä 5. helmikuuta.

... **Helsingin Sanomien** ja **Ilta-Sanomien** uusille toimittajille on alettu tarjota työ sopimusta, jossa ruokatauosta on tehty palkaton. Työnantaja perustelee asiaa kannattavuudella. Toimitusosasto pitää linjausta kohtuuttomana: **journalisti.fi**

"Sitä on mietitty, miten työehtosopimuksella voisi auttaa ihmisten jaksamista. Kikyn poistuminen vähentää vuosityöaikaa. Ja lomat säilyvät. Nämä ovat isoja juttuja", Tytti Oras sanoo.

Jatkossa työnantaja saa oikeuden järjestää 7,5 tuntia palkallista koulutusta vuodessa nykyisen työajan lisäksi. Kustannustoimittajille tuli koulutusaikaa 15 tuntia.

"Pitkään on keskusteltu siitä, että koulutusta kaivataan lisää. Nyt työnantaja voi sellaista järjestää. Tunneista maksetaan normaalin kuukausipalkan lisäksi. Työnantaja päättää, minkälaista koulutus on."

Eräs parannus liittyy kello kuuden jälkeen alkaviin aamuvuoroihin, joita osa toimittajista tekee. Jatkossa raskaasta työvuorosta saa ylimääräisen korvauksen. Aiemmin aamuvuoroista maksettavat vuorolisät loppuivat kello 6. Jatkossa korotusta maksetaan myös seuraavasta tunnista, eli kello 7:ään.

"Arkielämän kannalta hyvä asia on se, että saatiin aikaiseen aamuun uusi vuorolisä."

HUOLIAKIN ON. Ne liittyvät Yleisradioon ja MTV:hen. Tämän lehden mennessä painoon neuvottelut Palvelualueiden työnantajien Paltan kanssa polkivat edelleen paikallaan.

Hanne Ahon mukaan Palta on tiukka neuvottelija. Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** toivoo vastapuolelta ripeämpää otetta.

"Maikkarin suhteen meillä on käytännössä al-lekirjoituksia vaille valmis esitys. Hankalaa on. Tämä venähtänyt aikataulu on kohtuuton", Savolainen sanoo.

Lehdistön uuden työehtosopimuksen piirissä on noin 3300 ihmistä, kustannustoimittajien sopimuslalla heitä on 300 ja Sanomien radioissa 15. Ylellä tes koskettaa 2400 työntekijää ja MTV:llä arviolta 150:tä ihmistä. Yhtyneet-sopimuksen (Ylen freet) piirissä on 170 ihmistä ja elokuva- ja tv-alalla yhteensä 900. ●

Lue lisää lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimuksesta osoitteesta journalistiliitto.fi

YLEN LEENA MATTILA PALKITTIIN VUODEN TIEDETOIMITTAJANA

Yle Radio 1:n *Tiedeykkösen* **Leena Mattila** on Vuoden 2020 tiedetoimittaja. Mattila on koulutukseltaan biologi ja tekee ohjelmia etenkin biotieteistä, lääketieteestä ja paleontologiasta. Radiotoimittajaksi hän opiskeli Tampereen yliopiston täydennyskoulutuksessa. Mattila on työskennellyt Ylellä vuodesta 1998.

Tiedeykkösen ohella Mattila on tehnyt podcast-sarjoja. Palkintoperusteissa Mattilaa kiitettiin huolellisuudesta, monipuolisuudesta ja vahvasta läsnäolosta.

Vuoden tiedeviestijöinä palkittiin Ursan tiedottaja **Anne Liljeström** sekä arkeologi ja keskiajan tutkija ja elävöittäjä **Ilari Aalto**.

Palkinnot jakaa Suomen tiedetoimittajain liitto.

Marja Honkonen

YKSI JAKELUKERTA KELPAISI

Yksi postinjakelukerta päivässä kelpaisi monelle suomalaiselle. 71 prosenttia pitää hyvänä ajatuksena, että sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjeet ja muu posti jaettaisiin yhdellä kertaa mahdollisimman varhain aamulla. Tiedot käyvät ilmi Medialiiton teettämästä kyselystä. Vastaajia oli 1000.

Tulos on Medialiitolle mieluinen: se esitti viime syksynä, että postin jakelussa siirryttäisiin yhteen jakokertaan ja että jakelun hoitava yritys kilpailutettaisiin alueellisesti.

Mediatuloja närästävät Postin jatkuvat hinnankorotukset. Monella on lisäksi oma jakeluyhtiönsä, joista osa jakaa jo nyt myös postia.

Valtiosihteeriöryhmä selvittää parhaillaan vaihtoehtoja postin ja sanomalehtien jakelun turvaamiseksi koko maassa. Työryhmältä odotetaan esitystä huhtikuun loppuun mennessä.

Marja Honkonen

OIKAISU

Toisin kuin **Ville Pernaan** haastattelussa (*Journalisti* 1/2020) kerrottiin, *Suomen Kuvalehden* levikki, ei lukijamäärä, laski ennen Pernaan tuloa ensi kertaa alle 80000:n. Lehteen oli myös rekrytoitu vakituinen toimittaja viimeksi vuonna 2013, ei yli 10 vuotta ennen Pernaan aloittamista.

Uusi tes lyhyesti

- Journalistiliiton valtuusto hyväksyi lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimukset 19. helmikuuta.
- Lehdistön ja kustannustoimittajien lomat säilyvät ennallaan ja kiky-tunnit poistuvat.
- Lehdistön palkankorotus on yleisen linjan mukainen 3,3 prosenttia. 1.6.2020 nousevat henkilökohtaiset palkat, taulukkopalkat ja vuorolisät 1,3%. 1.5.2021 nousevat henkilökohtaiset palkat 1,4%, paikallinen erä on 0,6%.
- Jos paikallisen erän jaosta ei päästä sopuun, 0,3% jaetaan yleiskorotuksena ja työnantaja päättää 0,3%:n jakamisesta. Taulukkopalkat ja vuorolisät nousevat 2,0%.
- Kustannustoimittajien henkilökohtaisia palkkoja ja taulukkopalkkoja korotetaan 53 euroa

1.6.2020. Henkilökohtaiset palkat nousevat 1,4% 1.5.2021, paikallinen erä on 0,6 %.

- Jos paikallisen erän jaosta ei päästä sopuun, 0,3% jaetaan yleiskorotuksena ja työnantaja päättää 0,3%:n jakamisesta. Taulukkopalkat ja harjoittelijoiden palkat nousevat 2,0%.
- Lehdistön sopimuksen mukaan työnantaja saa oikeuden järjestää 7,5 tuntia palkallista koulutusta vuodessa nykyisen työajan lisäksi. Kustannustoimittajien sopimuksessa työnantajan koulutus-oikeus on 15 tuntia.
- Lehdistön tessin mukaan työntekijä voi jatkossa vaihtaa niin sanotun jouluvapaan rahaksi – tai pitää vapaan. Työntekijä on tässä aloitteellinen. Jouluvapaa tarkoittaa yhtä vuosityöaikaa lyhentävää vapaapäivää, joka tulee nyt takaisin työehtosopimukseen kikyn poistuttua.

TIETOKANTA ANTAA TUKEA TIETOPYYNTÖIHIN

Korkeimman hallinto-oikeuden asiakirjajulkisuutta koskevia ratkaisuja voi nyt tutkia kootusti avoimessa tietokannassa.

Jyväskylän yliopiston tutkimusryhmä analysoi vuosina 2010–2020 tehtyjä ratkaisuja, loi niistä tiivistelmiä ja keräsi tietokannan. Sen avulla toimittajat

ovat voivat tarkistaa esimerkiksi sen, millaisia tietoja viranomaisista pitää heille lain mukaan luovuttaa. Tapauksista käyvät ilmi myös perusteet.

Sivustoa aiotaan päivittää uusilla ratkaisuilla. Niiden lisäksi siellä on aiemmin koottuja esimerkkejä hallinto-oikeuksien ja ylimpien laillisuusvalvojen

ratkaisuksista.

Julkisuusratkaisut-tietokanta on osa julkisuuslakia käsittelevää tutkimushanketta, jota rahoittaa Media-alan tutkimussäätiö.

Marja Honkonen

Tietokanta osoitteesta: wiki.jyu.fi/display/julkisuusratkaisut

Ennemmin lähden lenkille kuin sahaan omaa jalkaani

Sähköpostiin kolahti keikka. Viestin otsikosta olisi voinut päätellä työtehtävän olevan freekuvaajan peruskauraa: ison ammattiliiton lehden vakiopalstan kuvaus. Kattava briiffi, selkeä mallitaitto ja kuvattavan yhteystiedot annetaan yleensä jo ensimmäisessä viestissä. Tällä kertaa meilissä odotti kuitenkin työtarjous, joka kuvaa koko alan hiljalleen kurjistuvia työehtoja.

Viestissä kysyttiin, onko kuvaajalla henkilökohdaisia kontakteja liiton edustamalle alalle ja jatkettiin:

”Jos on, niin olet meille juuri se oikea kuvaaja!”

Kuvaajan hommaan kuului haastateltavan hankkiminen sukulaisista tai ystävistä.

Tehtävänä oli siis kuvata freekuvaajan siskosta tai vastaavasta toiminnallinen, upea otos työnsä ääressä. Samasta tilanteesta tarvittaisiin lisäksi toinen kuvakulma ja myös yksityiskohta. Tämän päälle kolme kuvituskuvaa, jotka eivät liity freekuvaajan siskoon vaan toimisivat kuvituskuvina liiton lehden nettiiutisissa. Hinnaksi ilmoitettiin 300 euroa plus arvonlisävero ja kilometrikorvaus.

HINNAN PUOLESTA meiliin on tipahdellut viime vuosina paljon överimpiäkin tarjouksia. Yleensä ne ovat jonkun henkivieveriin kilpailutetun pienen viestintätoimiston keikkoja. Huomionarvoista on, että nyt kyseessä oli ison ammattiliiton lehden työtarjous. Vielä huomionarvoisempaa on, että kyseisen liiton pitää parhaillaan yllä reipasta möykkää oman alansa työn arvostuksesta ja jäsentensä mahdollisimman suurista palkankorotuksista.

Viesti kuvaa yleisemmin free-maailman työehtojen muuttumista. Tässä tapauksessa työtehtäviin kuului jutun aiheena olevan henkilön suostuttelu ja erikseen hyväksyttäminen toimeksiantajalla, aikataulujen sopiminen, henkilökuviin kuvaus kahdella eri setupilla, arkistokuvien kuvaus ja koko setin kuvankäsittely, kuvat jatkuvilla käyttöoikeuksilla. Ei muuta kuin puhelin käteen ja serkkua tai kavereita naaraamaan.

Kyse on ronskista tehostamisesta. Liiton lehden toimittaja voi kilauttaa kuvaajan hankkimalle päähenkilölle, haastatella vartin ja kirjoittaa tuhanen merkin riekaleen. Kätevää ja halpaa sisältöä. Haastateltavien etsimisen voi unohtaa.

Työtä olisi ollut arveluttavaa ottaa vastaan,

vaikka toimeksiantaja olisi luvannut isommankin korvauksen hommasta. Halvan sisällön tuottaminen nimittäin ajaa tässä tapauksessa ylinopeutta journalismin ohitse. Vai miten kuvaajan tädin valikoitumista jutun aiheeksi voi sanoa journalistisin perustein tehdyksi valinnaksi? Jos kerran iso ammattiliitto päättyy tällaiseen ratkaisuun, voi vain kuvitella, mitä pienemmät asiakkaat kohta tarjoavat.

TYÖTARJOUS KERTOO ajasta, jossa yhä useampi varsinkin lehdistölle työskentelevä free juoksee itseään hengiltä. Kurjistuminen on edennyt asteittain viimeiset viisitoista vuotta. Ensimmäisessä vaiheessa menivät kaikki kuvien jatkokäyttöoikeudet. Sen jälkeen on alettu tinkiä työn hinnasta. Nyt näköjään samaan rahaan saa vielä hommata jutun aiheenkin.

Eivätkä freen käyttämä kalusto, kulkeminen tai palvelut ole muuttuneet ainakaan halvemmiksi. Ei ihme, että monen tekee mieli nostaa kytkintä journalismin parista esimerkiksi yritysviestinnän pariin tai ihan muulle alalle. Takavuosina ei ollut tavatonta, että freelancer keskittyi journalismiin ja viittasi kintaalla kaupalliselle viestinnälle. Nykyään nuo äänenpainot ovat vähentyneet niin valokuvaajien kuin toimittajienkin keskuudessa. Markkinointiin ja mainontaan liittyvissä hommissa palkkiot pysyvät kohtuullisina, koska hyvää työtä edelleen arvostetaan. Journalismin puolella valitettavasti näin ei enää ole.

KUN TYÖN TEKEMINEN muuttuu epäreiluksi, ihmiset uupuvat. Viime vuoden lopulla toteutetussa SFJ:n ja Sydänliiton terveyskyselyssä kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta freelancerista koki itsensä jonkin verran uupuneeksi (57 prosenttia) tai erittäin uupuneeksi tai stressaantuneeksi (9 prosenttia). Stressiä ja uupumusta aiheuttaviksi huolenaiheiksi kerrottiin muun muassa palkkiotason romahdus ja toimeentulon riittämättömyys, työterveyshuollon puute, toimeksiantajien huono kohtelu, työ määrän kasvu ja työajan riittämättömyys.

Tarjottu keikka jäi minulta tekemättä. Työtarjous ärsytti, mutta viiden minuutin päästä en ajattellut koko asiaa, koska oli parempaakin tekemistä. Esimerkiksi hyvin maksavien asiakkaiden pajaamista. Ja ennemmin lähden vaikka lenkille kuin sahaan omaa jalkaani poikki epäreilujen toimeksiantojen parissa. ●

Eero Hyvönen, 60

- Oikeustieteen kandidaatti, Helsingin yliopisto.
- Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja vuoden alusta.
- Siirtyi tehtävään Ylen Metropoli-toimituksen ja Suomi-deskin päällikön tehtävistä.
- Toiminut vuosina 1993–2014 päätoimittajana Helsingin Sanomissa, Nelosen uutisissa, Radio Cityssä ja Ylioppilaslehdessä.
- Aloitti toimittajana Uudessa Suomessa 1984. Työskenteli City-lehdessä 1988–1992.
- Hyvönen alennettiin Nelosen vastaavan päätoimittajan tehtävästä 2001, kun Palaneen käry -ohjelmassa kerrottiin Veikkauksessa työskennelleiden naisten ahdistelusta epäillyn Matti Ahteen nimi. Ohjelmassa myös arvosteltiin päätoimittaja Janne Virkkusta, kun tämä ei julkaissut nimeä Helsingin Sanomissa.

Olet vähän eettisempi kuin muut keskimäärin, Eero Hyvönen

Julkisen sanan neuvoston uusi puheenjohtaja on kannustava esimies, jolla oli ennen paljon mielipiteitä. Nyt hänellä on vain faktoja.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Journalistin ohjeiden tulkinta on ollut salainen harrastuksesi jo vuosia.

Se on ollut salainen ja pakollinen harrastukseni, koska olin JSN:n varajäsen parikymmentä vuotta sitten ja sain siitä huolimatta langettavan. Vimmastuin tästä ja rupesin harrastamaan *Journalistin ohjeita* erityisen voimallisesti.

Olet oikeustieteen kandidaatti. Viimeksi JSN:n johdossa oli juristi 15 vuotta sitten eli siitä on aivan liian pitkään.

Onneksi valtaosan ajasta sitä on johtanut juristi. Muutkin ovat puutteistaan huolimatta tehneet ihan hyvää työtä. Et kirjoita kantaaottavia kolumneja, koska et oikeastaan halua kertoa mielipiteitäsi kenellekään.

Minulla oli ennen paljon mielipiteitä, nyt minulla on pelkkiä faktoja. Vaimon mukaan jakelen niitä liiankin innokkaasti.

Olet vähän eettisempi kuin ihmiset keskimäärin.

Pitää paikkaansa, mutta se johtuu siitä, että pahikset painavat keskiarvoa alaspäin, jolloin enemmistö ihmisistä on keskimääräistä eettisempiä.

Ainakin olet eettisempi kuin Nelosen-aikainen päätoimittaja-aisaparisi Pauli Aalto-Setälä, jonka siirtymistä pois journalismin parista paheksut.

Vilpittömästi toivon, että Pauli palaa jonain päivänä journalismin pariin entistäkin eettisempänä.

Olet sielultasi hippi ja yllätyit itsekkin, miten vastuullisiin tehtäviin olet urallasi edennyt.

Hippi on aina iloisesti yllätynyt, oli vastuuta tai ei. Et ole koskaan viihtynyt herrakerhoissa tai metsästysporukoissa, ja osin siksi pitkä urasi Sanomilla päättyi.

Minulta puuttuivat myös taitoluistelu- ja kuvaamataitoseuran jäsenyydet, mutta Mikael Pentikäisen potkut vaikuttivat Sanoma-urani jatkoon enemmän. Hän palkkasi minut päätoimittajaksi – joidenkin Sanoma-päättäjien mielestä neuvottelematta heidän kanssaan.

Olet houkutellut perässäsi monia alaisiasi toimituksesta toiseen. Pian JSN on täynnä heitä.

No niin Manu, kiinnostaako työskentely JSN:ssä?

Tarjosit aikoinaan aamupalaverissa Jägermeisteria Nelosen toimitukselle. Aiot tehdä samoin myös JSN:n toimistolla.

Kyllä, mutta en ole koskaan tykännyt siitä. JSN:n toimistolla sitä tarjotaan vain kollektiivisena rangaistuksena.

Olet ollut niin pidetty pomo, ettet itsekään ymmärrä, mitä alaiset sinussa näkevät.

Tästä olen eri mieltä. Ymmärrän, mitä alaiset minussa näkevät: olen peili, josta jokainen näkee parhaat puolensa. Kannustan aina alaisia ja keskityn heidän vahvuuksiinsa. **Olet onnellisimmillasi, kun saat johtaa ilman talousvastuuta.**

Onni jäisi hyvin lyhyeksi, jos ei ottaisi vastuuta talousasioista. Silloin joku toinen alkaisi määrätä rahojen käytöstä ja johtaa organisaatiota.

Nelosen uutisankkureiden "kasvojen tunneviestintää" mitattiin antureilla. Olet tästä neronleimauksesta edelleen ylpeä.

Olen erittäin ylpeä siitä, että myös me pomot olimme siellä piuhoitettuina ja kävimme ankkureiden kanssa hyviä keskusteluja. Samalla osallistuimme urauurtavaan tunneälytutkimukseen.

Olet yhä katkera, että Nelosen Palaneen käry -ohjelman nimipaljastuksen takia sinulta vietiin vastaavan päätoimitajan asema.

Katkeruus helpotti, kun tapaus kääntyi meriitiksi. Olen saanut hyvän neuvon katkeruuden hoitamiseen: kannattaa kirjoittaa muistelmat, joissa haukkuu kaikki muut.

Helsingin Sanomien ja Nelosen yhdistyminen oli kuin saavia olisi yritetty tunkea ämpäriin.

Ämpäriveraus on hyvä, mutta molemmat osapuolet hamuilivat ilmaista ämpäriä. Nelonen yritti saada kuluja alas, ja *Hesari* lisää yleisöä ilman lisäkuluja.

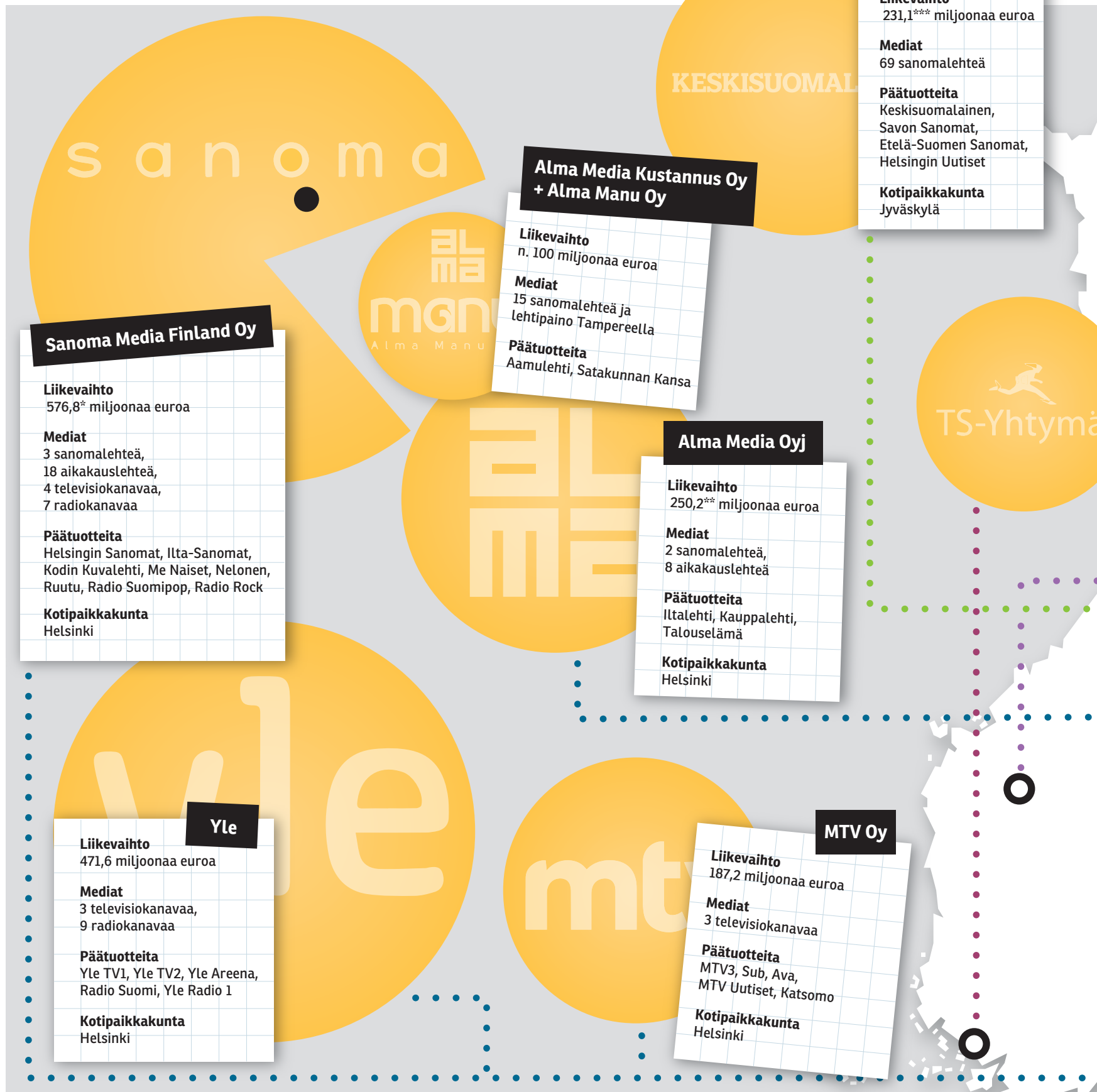
Nuotin vierestä laulaminen on lempiharrastuksesi.

Laulan nuotin vierestä, mutta liian vähän, jotta sitä voisi kutsua harrastukseksi. ●

Kotimaisella mediakentällä käy kauppa

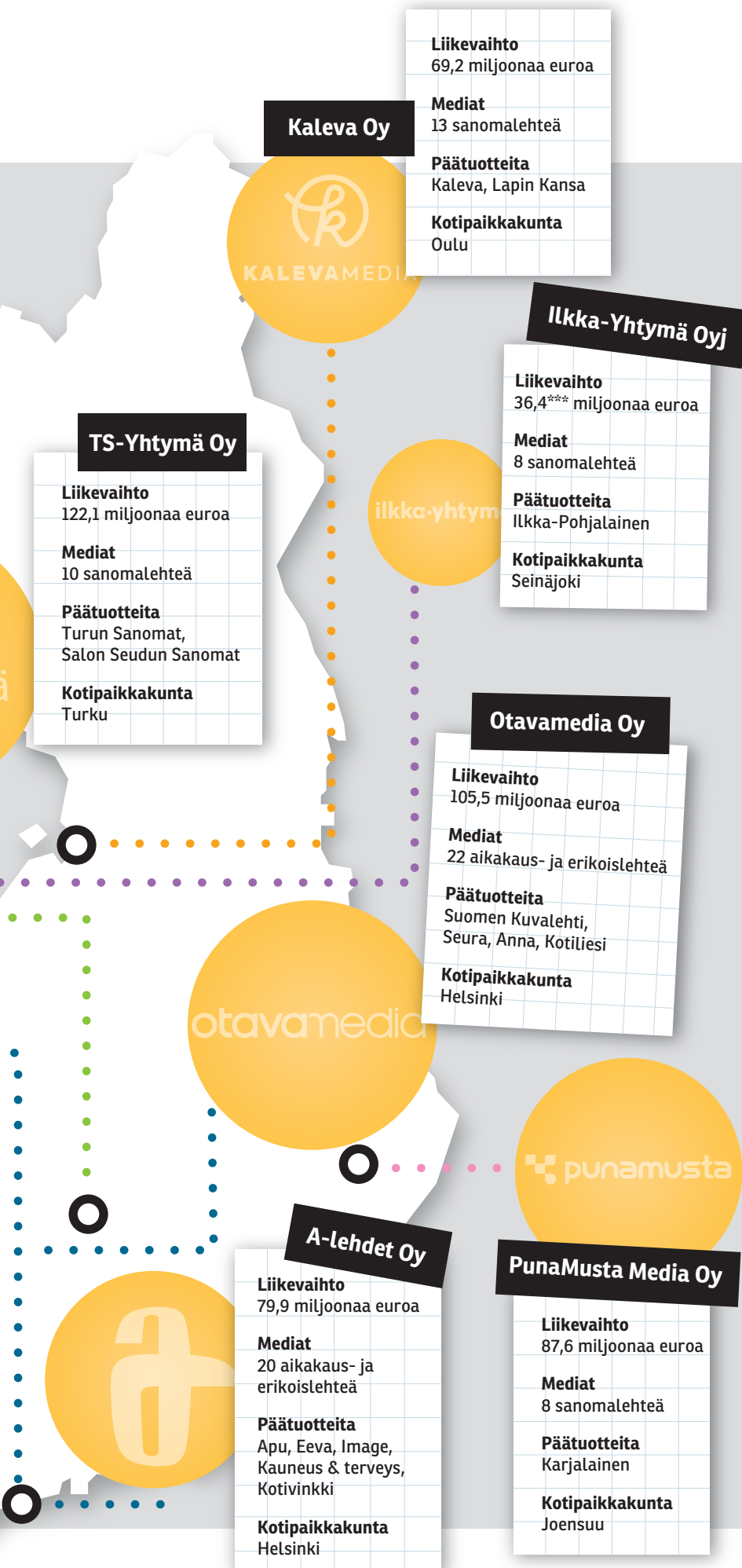
Mediayhtiöt ovat käyneet 2010-luvulla ahkerasti kauppaa. Helmikuussa Sanoma ilmoitti ostavansa Alman jäljellä olevat maakunta- ja paikallislehdet.

Janne Arola, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

* Liikevaihto vuodelta 2019. Luvussa ei näy vielä Sanoman helmikuussa 2020 ostamia Alman aluelehtiä, joiden liikevaihto on noin 100 miljoonaa euroa.

** Liikevaihto vuodelta 2019. Luvusta vähennetty Alman Sanomalle myymien aluelehtien osuus. *** Liikevaihdot vuodelta 2019. Muiden mediayhtiöiden liikevaihdot ovat vuodelta 2018.

Viime vuosien merkittäviä media-alan liiketoimintakauppoja

2020

helmikuu

Sanoma ostaa Almalta *Aamulehden*, *Satakunnan Kansan*, 13 paikallislehteä sekä lehtipainon 115 miljoonalla eurolla. Kauppa vaatii vielä kilpailuviranomaisten hyväksynnän.

2019

kesäkuu

Sanoma Media Finland ostaa Alma Median ja TS-Yhtymän osakkeet STT:stä ja nostaa omistusosuutensa yhtiöstä 75,4 prosenttiin.

huhtikuu

Keskisuomalainen ostaa Länsi-Savo-konsernilta Kaakon Viestinnän ja EVS-Paikallismediat 17,5 miljoonalla eurolla. Kaupassa Keskisuomalaisen omistukseen siirtyy yhteensä 15 sanomalehteä.

2018

heinäkuu

Telia ostaa ruotsalaiskonserni Bonnierilta MTV:n, Mediahubin sekä ruotsalaisen TV4:n ja C Moren. Kauppahinta on lähes 900 miljoonaa euroa. EU-komissio hyväksyi kaupan marraskuussa 2019.

kesäkuu

Kaleva ostaa Joutsen Medialta viisi paikallislehteä, yhden kaupunkilehden ja 60 aikakaus- ja erikoislehteä.

huhtikuu

Kaleva ostaa Alma Medialta *Lapin Kansan* ja kaksi kaupunkilehteä. Ostettavien liiketoimintojen liikevaihto on vajaat 20 miljoonaa euroa.

2017

lokakuu

Kaleva ostaa Alma Medialta kolme Pohjois-Pohjanmaalla ilmestyvää paikallislehteä. Lehtien yhteenlaskettu liikevaihto oli noin 2,6 miljoonaa euroa.

2016

syyskuu

Keskisuomalainen ostaa lahtelaisen Mediatalo ESA:n 13,5 miljoonan euron kaupassa. Kaupassa Keskisuomalaiselle siirtyy *Etelä-Suomen Sanomat*, kuusi muuta sanomalehteä sekä paikallisradio.

2015

lokakuu

Otavamedia ostaa Alma Median asiakasviestintäyksikön Alma360:n, jonka liikevaihto on noin 10 miljoonaa euroa.

syyskuu

Alma Media ostaa mediayhtiö Talentumin kaikki osakkeet yli 40 miljoonan euron kaupassa. Syntyy Alma Talent, johon nykyään kuuluvat esimerkiksi *Kauppalehti* ja *Talouselämä*.

helmikuu

Suomalainen Lehtipaino ostaa Alma Medialta maakuntalehti *Kainuun Sanomat*, kolme paikallislehteä ja yhden kaupunkilehden.

2014

huhtikuu

Länsi-Savo-konserni ostaa Sanomalta enemmistön Sanoma Lehtimediasta 10 miljoonan euron kaupassa. Kaupassa Länsi-Savolle siirtyy kolme maakuntalehteä ja kolme muuta lehteä.

2013

maaliskuu

Keskisuomalainen ostaa Suomen Lehtiyhtymän 26,1 miljoonalla eurolla. Kaupassa Keskisuomalaiselle siirtyy 19 sanomalehteä.

**Kun Elina Laurinen soittaa,
kannattaa vastata ystävällisesti.
Hänen työllään maksetaan
monen journalistin palkka.
Noin puolet lehtitilauksista
myydään puhelimitse. ➡**

Tommy Pohjola, teksti • Juuso Westerlund, kuvat

Elina Laurinen myy A-lehdillä ihmisille sisältöjä eli journalismia. Sanoma- ja aikakauslehtien puhelinmyynti pitää pintansa, vaikka verkkomyyntin merkitys kasvaa.

Elina Laurinen puhuu mielellään puhelimesta. On puhunut jo kuusi vuotta. Hän myy aikakauslehtiä. Työ on palkitsevaa. Työpäivän pituus on kuusi tuntia ja palkkaus kohdallaan. Ei Laurinen olisi edelleen A-lehdillä, jos ainoa houkutin olisi rauhoittava merinäköala työpisteellä.

Avokonttori sijaitsee Helsingin Kulosaarissa, lyhyen metromatkan päässä kaupungin keskustasta. *Journalistin* käydessä paikalla lehtiä myy kymmenkunta ihmistä. Puheensorina on maltillista ja hyväntuulista.

”Ihmiset kertovat polvileikkauksista ja lähettävät terveisiä *Avun* maalaislääkäri **Kiminkiselle**. Kyllä jutteleminen sopii, mutta pyrin silti aina pääsemään eteenpäin myyntitilanteessa. Hyvä myyjä pystyy heittäytymään tilanteeseen, mikä se sitten onkaan”, Laurinen kertoo.

Median kannalta Laurinen tekee tärkeää työtä. Tarkkoja koko mediaa koskevia lukuja puhelinmyynnin vaikutuksesta sanoma- ja aikakauslehtien levikkeihin ei ole, mutta eri lehtitaloista ja tutkimuslaitoksista saadun tiedon mukaan vähintään puolet lehtitilauksista myydään puhelimitse. Aikakauslehtien tuotoista lähes 80 prosenttia taas tulee tilauksista. Sanomalehdissä osuus on noin 60 prosenttia.

Puhelinmyynnillä turvataan siis monen toimittajan työpaikka.

Julkisesti moni valittaa lehtitilauksia tyrkyttävistä puhelinmyyjistä. Myyjien mukaan suuri osa kuitenkin vastaa ystävällisesti ja myös ostaa lehtiä.

Elina Laurinen kuuntelee asiakkaitaan tarkasti. On löydettävä tarpeet. Joskus kyse on oikeanlaisen lehden löytämisestä, joskus siitä, minkälaisissa erissä *Avun*, *Eevan*, *Imagen* tai *Avotakan* tilauksen voi maksaa. Laurinen lukee lehdet eli tuntee tuotteet, joita myy, eikä asiakaskaan ole sattumalta valikoitunut.

Entä jos asiakas silti sanoo ei? Miten edetään?

”Puhelu saattaa yllättää. On paha paikka ja kiire. Silloinkin tavoitteena on kertoa, kuka soittaa ja miksi. Yritetään vaikka löytää sopiva ajankohta. Yleensä ihmiset suhtautuvat sitten hyvin”, Laurinen sanoo.

10–15 VUOTTA sitten puhelinnumeroita saatettiin ostaa ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. Se oli kallista hakuamunnaa. Pelkkä asuinpaikka ja ihmisen ikä eivät ole kustannustehokkaita tietoja lehtitalossa. Isoissa lehtitaloissa kuten A-lehdissä tiedetään tarkkaan, kuka tilaa mitä ja mitä on tilattu aikaisemmin.

”Käytämme omaa tietokantaa, josta saamme puhelinnumerot”, A-lehtien myyntijohtaja **Riikka Oksa** sanoo.

On tärkeää tietää, mitä lehtiä myydään ja kenelle. Vähintään yhtä tärkeää on ymmärtää, mitä lehdissä kirjoitetaan. Puhelinmyyjä lukee ensin ja soittaa vasta sitten.

”Me myymme hyviä sisältöjä, journalismia, ja se tuntuu tärkeältä. Uskon, että asiakkaatkin arvostavat. Ei kiitos on silti ei kiitos, sitä kunnioitetaan”, Elina Laurinen sanoo.

Harva lyö myyjälle luurin korvaan, mutta aina kauppoja

Tarjouksen on oltava selkeä. Mitä tilaaminen maksaa, minkälainen sopimus on ja miten tilauksen voi päättää?

Kuluttajansuojayksikön päällikkö Miina Ojajarvi, Kilpailu- ja kuluttajaviranomainen KKV

ei synny. Myytävät lehdet ja tarjoukset ovat erilaisia. Asiakkaat myös tilaavat muista kanavista kuten verkosta tai lehden myyjiltä ostoskeskuksissa ja messujen yhteydessä.

LEHTITILAUKSIEN MYYJÄT tarttuivat puhelimeen yleisemmin 1980-luvulla. Sitä ennen oli paljon asiamiehiä eli myyjiä, jotka tapasivat ostajan henkilökohtaisesti. Heitä oli ympäri maan.

2000-luvulla tavaraa ja palveluja alettiin ostaa verkosta. Nettimyynnin kasvu vaikutti puhelinmyyntiin.

Erilaisten tavaroiden ja palveluiden puhelinmyynti ei kuitenkaan ole nappikauppaa. Vuosina 2018–2019 Suomen noin 600 suoramyntiyrityksen myynti laski lähes 30 miljoonalla eurolla, mutta oli yhä 151 miljoonaa euroa.

Puhelinmyyjä ei ole aina lisätienestelijä kaipaava opiskelija. On myös eläkeläisiä, akateemisesti koulutettuja, maahanmuuttajataustaisia ja työttömien uudelleen koulutuksen kautta alalle tulleita. Osa viihtyy vuosia, osa irtisanoutuu muutaman päivän jälkeen.

Työssä vastikään aloittaneen minimipalkka on työehtosopimuksessa 9,25 euroa tunnilta. Summan voi tienata joko kiinteästi tai pohjapalkan ja provision yhdistelmänä, mutta sen on oltava vähintään 9,25 euroa tai pääkaupunkiseudulla 10,10 euroa.

Joillakin puhelinmyyjillä provisio on suurempi kuin pohjapalkka. Kun myy hyvin, tienaa enemmän. Esimerkiksi A-lehtien oman työpaikkailmoituksen mukaan myymällä lehtiä puhelimesta voi tienata jopa 5000–6000 euroa kuussa. Kukaan haastatelluista ei halua puhua tarikoista summista.

”Tämä ala on huikea työnantaja. Kansantaloudellisestikin merkittävä”, Sanoma Media Finlandin puhelinmyynnin johtaja **Johanna Maula** sanoo.

Jari Perko on samaa mieltä. Hän on toimialaa edustava Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry ASML:n toimitusjohtaja.

”Keräämme parhaillaan uutta, ajantasaisempaa tietoa

"On tärkeää, että meillä on myyjät omassa talossa. Puheluista saadun tiedon analysointi on tarkempaa ja myyntitapahtuman laatu paranee", Sanoma Media Finlandin puhelinmyynnistä vastaava Johanna Maula sanoo.

puhelinmyynnin merkityksestä eri toimialoille, työllistymiselle ja erilaiselle palveluntarjonnalle. Tilannekuvaa on syytä tarkentaa", Perko pohtii.

Tilastointia puhelinmyynnin tarkasta vaikutuksesta leh-
tien levikkeihin hankaloittaa se, että eri viranomaiset tilas-
toivat eri tavoin levikkejä ja median myyntiä ja kulutusta.

Myös kansainvälinen vertailukohta puuttuu. Lehti-
tilaukset ovat pohjoismainen juttu. Sen lisäksi, että pi-
dämme postiluukkuun ilmestyvistä sanoma- ja aikakaus-
lehdistä, tilaamme niitä usein puhelimitse. Lehtiä onkin
paljon. Tilattavia uutislehtiä on 160. Aikakauslehtiä on
lähies 5000, joista 57 ilmestyy kerran viikossa.

"Puhelimessa on helppo ostaa", Johanna Maula sanoo.

Asiakas vastaa kyllä tai ei. Usein kyllä. Myyjä hoitaa
loput.

ON KOHDERYHMIÄ, jotka arvostavat puhelinmyyntiä eri-
tyisen paljon. Näitä ovat seniorit, joille Sanoma tarjoaa
esimerkiksi *ET-lehteä*. Toisaalta isovanhemmille voidaan
yrittää myydä lastenlehtiä ja nuorten mediaa. Tällöin pu-
helin on tutkitusti tehokas.

Joskus vanhuksille myymisessä saattaa tulla ongelmia-
kin. Myyjän ei välttämättä ole helppoa esimerkiksi huo-
mata muistisairautta.

Puhelinmyyjällä voi olla sapluuna, jonka mukaan
edetä. Mallissa on kysymys ja vastaus moneen tilanteeseen,
jotka voivat tulla eteen puhelun aikana. Kokenut
myyjä pärjää ilman erityistä kirjallista opastusta ja muis-
tilistää. Jokaisella on kuitenkin joskus keho päivää. Sil-
loin puhelinmyyjää auttaa "valmentaja", jolta myyjä voi
pyytää palautetta tai keskustella myyntipuheen solmu-
kohdista. Valmentaja on vuoro-esimies tai muu pomo,
toisinaan myös juuri tähän tehtävään palkattu henkilö.

Puhelimessa myydään paperin lisäksi ykkösiä ja nollia.
Johanna Maulan mukaan moni tilaa puhelimessa Sano-

malta yhdistelmiä, joissa on paperilehtiä ja digiä.

Sanomilla tarjotaan asiakkaille pelkkää digिताлаusta sil-
loin, kun he sanovat, etteivät lue printtiä, tai jos asiakas
pyytää itse pelkkää digiä.

A-lehdillä on kymmenen omaa toimipistettä ympäri
maata ja yhteensä 110 omaa myyjää. Sanoma Media Fin-
landilla on noin 140 omaa puhelinmyyjää, jotka työ-
skentelevät Vantaalla ja Oulussa. Organisaatio on tätä-
kin laajempi. Lehtiä myyvät eri puolilla maata lisäksi eri
puhelinmyyntifirmat ja yksityisyrittäjät.

"Arvostamme puhelinmyyntiä ja kun se tehdään
pääasiassa omin voimin, pystymme paremmin vaikutta-
maan laatuun. Samat arvot koskevat toki myyntiämme
kaikkialla", Johanna Maula sanoo.

Kuten A-lehdillä, puheluista saatava tieto analysoidaan
Sanomillakin tarkkaan.

"55 prosenttia vastaajista pitää puheluita erinomaisina
myyntitapahtumina", Maula sanoo.

MYÖS OTAVAMEDIALLA yli puolet lehtitilauksista tehdään
puhelimessa. Otava on ulkoistanut lehtien puhelinmyyn-
nin eri firmoille, mutta sekin on tarkka laadusta. Myyjät
ovat sitoutuneet ASML:n Reilun pelin sääntöihin.

"Laadunvarmistus on kumppaneidemme ohjauksessa
kaikkein tärkeintä. Ei kannata tehdä virheitä ja menet-
tää asiakkaita", sanoo kuluttajaliiketoiminnan johtaja
Tuomas Hämäläinen.

Se tarkoittaa, että kaikki puhelut tallennetaan ja asia-
kaspalautteet on mahdollista kuunnella. Asiakkaalla on
tiedossa, kuka teki kaupan. Lisäksi on säännöllisiä tuote-
koulutuksia myyjille ja telekumppaneille.

Puheluita on paljon ja myös lehtitilauksista kertyy pal-
jon dataa. Analyttikot pureskelevat sen kunnolla ennen
kuin se annetaan puhelinmyyjille. Tietoa myyjille anta-
vat myös lehtien toimitukset. Lehtien päätoimittajat käy-
vät esimerkiksi esittelemässä myyjille teemoja ja juttusar-
joja.

SATOJA KERTOJA vuodessa myyntitapahtuma menee kuiten-
kin niin pieleen, että asiakas valittaa. Viranomaiselta apua
haetaan esimerkiksi silloin, kun neljän kuukauden mää-
räaikainen lehtitilaus osoittautuu jatkuvaksi tilauk-
seksi. Väärinkäsityksiä tapahtuu myös siksi, että myynti-
puhelu tulee asiakkaalle usein pyytämättä ja yllättäen.

Vuonna 2017 Kilpailu- ja kuluttajaviranomaiselle (KKV)
tehtiin noin 1250 ilmoitusta lehtitilauksista. Niistä iso
osa liittyi hyväntekeväisyyteen. Vanhuksille lähetettiin
ilmainen lehden näytenumero, jonka mukana piti olla
vapaaehtoinen lasku. Paitsi, että lasku ei sitten ollutkaan
vapaaehtoinen.

Vuonna 2018 KKV torui isoja lehtitaloja epäselvästä
markkinoinnista. Myyntikäytäntöjä on parannettu, mutta
neuvotteluja asioiden parantamiseksi käydään edelleen.

"Tarjouksen on oltava selkeä. Mitä tilaaminen maksaa,
minkälainen sopimus on ja miten tilauksen voi
päättää? Soittotapahtumia on vuosittain joka ta-
pauksessa paljon, joten meille tulevat ilmoitukset

Wilma Karlsson myy puhelimesta Sanoma Media Finlandin sanoma- ja aikakauslehtiä. "Tosi harvoin on ilkeitä puheluita. Ihmiset ovat yleensä ystävällisiä."

ovat jäävuoren huippu", KKV:n johtaja **Miina Ojajärvi** sanoo.

Euroopan komission viime vuoden lopulla julkaisemassa tutkimuksessa tarkasteltiin EU:n kuluttajamarkkinoita. Tutkimuksen mukaan vain 2,5 prosenttia kuluttajista ottaa yhteyttä kilpailu- ja kuluttajaviranomaiseen kohdatessaan ongelman.

Ongelmista voi lukea lisää sosiaalisen median kiukuisista purkauksista: Joku on tehnyt telemarkkinointikiellon, mutta joutuu silti puhelinmyynnin kohteeksi. Tiedon kiellosta pitäisi viimeistään viikon kuluessa päivittyä kaikille myyjille, mutta aina niin ei käy. Vihaiset kommenttiketjut ovat pitkiä.

Asioiden tarkistamismahdollisuus puhelintaltioista, mittaamisen ja laaturaportoinnin tehostuminen ja sopimussanktioiden tehokas käyttö laiminlyönneissä ovat kuitenkin tuoneet parannuksia koko alalle.

Vikaa on myös kuluttajissa.

"Suomalaiset ovat rehellistä kauppakansaa, mutta isojen volyymien toiminnassa näyttäisi viime vuosina olleen jonkin verran kasvavana trendinä myös vastuuton kuluttajakäyttäytyminen", Suomen Asiakkuusmarkkinointiliiton Jari Perko sanoo.

Puhelinmyynnissä tämä tarkoittaa sitä, että reklamoidaan syyttä. Asiakas esimerkiksi unohtaa käyttää peruutusoikeuttaan ja yrittää päästä eroon harmillisesta laskusta väittämällä, että ei ole tilannut lehteä, vaikka puhelintaltioinnista selkeästi ilmenee muuta.

Ilta-Sanomat kirjoitti tammikuussa Elisan puhelinmyy-

jistä, joista osa on valehdellut asiakkaille kaupitellessaan lisänopeutta Elisan omiin taloyhtiökohtaisiin laajakais-toihin. Jutun jälkeen myös puhelinmyyjät kertoivat karusta arjesta. Myyntitavoitteet ja lupaukset tienesteistä ovat kovia.

Ammattiliitto Pron sopimusalavastaava **Mika Mäkelä** vahvistaa, että puhelinmyynnissä on edelleen ongelmia. Ne koskevat koko alaa, siis myös lehtimyyjiä, eikä niitä ole laajemmalti korjattu.

"Ongelmat ovat melko yleisiä ja se johtuu siitä, että provisiopalkkauksessa myynti on tuloshakuista. Myyntipaineet ovat kovat. Työssä jaksaminen on iso kysymys. Yksi tapa parantaa toimintaa alalla olisi lisätä koulutusta ja työhön ohjausta."

HALLITUS HALUAA kiristää puhelinmyynnin ehtoja. Kuluttaja- ja pikaluottoja koskevan sääntelyn tehokkuutta seurataan. Hallitusohjelman mukaan hallitus aikoo vähentää "kuluttajaluottojen houkuttelevuutta jatkamalla aggressiivisen markkinoinnin hillitsemiseen tähtäävää työtä". Tarkoituksena on suitsia koko alaa. Esimerkiksi pikavippejä, sähkösopimuksia, puhelin- ja laajakaisasopimuksia myydään puhelimitse, kuten myös luontais-tuotteita, vitamiineja ja laihdutusvalmisteita.

Hallituksen kohteena eivät ole isot lehtitalot, mutta ne saattavat kärsiä. Johanna Maula pohtii seurauksia.

"Valuvatko markkinointiin ja myyntiin tehtävät panostukset monikansallisille yrityksille? Eurot menevät Facebookille ja Googlelle", hän sanoo.

Huoli on aiheellinen. Jos lehtiä tilataan vähemmän, ne ovat vähemmän houkutteleva mainospaikka. Viime vuonna Facebookin ja Googlen osuus on jo reilusti yli puolet digitaaliseen mediaan käytetyistä mainoseuroista.

SANOMALASSA VANTAALLA sijaitsee Sanoman painotalo. Toisella puolella isoa ja sopivan hiljaiseksi sisustettua tilaa ovat asiakaspalvelijat. Siis he, joille soitetaan, kun on tilauksiin liittyvää asiaa. Toisella puolella työtään tekee parikymmentä ihmistä, jotka soittavat myydäkseen *Helsingin Sanomia*, *Me Naisia*, *ET-lehteä* tai *Aku Ankkaa*.

Myyntityötä voi tehdä etänä kotitoimistosta, mutta moni soittaa Vantaalta.

Haastattelupäivänä Sanomalassa puhelimesta myydään erityisesti *Me Naiset*-lehteä. Se, minkä lehden myyntiä painotetaan, riippuu ajankohtaisista sisällöistä. Helmikuun alun numerossa **Antti Tuisku** kertoo, kuinka pääsi irti läheisriippuvuudesta.

Tai sitten kyseessä voi olla tarjouskampanja. Joskus on molempia.

Puhelinmyynnissä on tulossa hyvä päivä. Varttia yli yhdeksän aamulla Sanomalassa on tehty jo kymmenkunta kauppaa. Tunnin kuluttua erilaisia lehtitilauksia on lukittu useampi kymmen. Työpäivän loputtua uusia tilauksia on useita satoja.

Wilma Karlsson kuuli merkonomiksi opiskellessaan tutulta mahdollisuudesta tehdä puhelinmyyjän työtä. Hän on ollut Sanomilla Vantaalla 2,5 vuotta.

”Viihdyn hyvin. Työ on mielenkiintoista, työaika vaihtelee sopivasti ja työkaverit ovat kivoja. Pohjapalkka on hyvä turva ja sen lisäksi voin itse vaikuttaa ansioihini”, hän sanoo.

Wilma Karlsson soittaa kuudessa tunnissa parhaimmillaan sata puhelua eli enemmän kuin 15 puhelua tunnissa. Se, kuinka moni asiakas ei osta tai ostaa, vaihtelee päivän sisällä ja päivien välillä varsin paljon. Yleensä puhelu on parin minuutin mittainen. Joskus jutellaan yksinäisen vanhuksen kanssa.

”Silloin puhelu voi kestää 20 minuuttia. Ja vaikka myyntiä ei tapahtuisi, asiat puhutaan halki”, Karlsson sanoo.

Yksinäisyys on yleistä. Tuntematon soittaja on pian tuttu kaveri.

”Monelle asiakkaalle puhelu on tärkeä. Joskus ihmiset kertovat hyvin henkilökohtaisia tietoja ja iloitsevat siitä, että joku soittaa heille”, A-lehdillä työskentelevä Elina Laurinen sanoo.

Karlsson ja Laurinen ovat ylpeitä työstään. Silti sitä saa tutuille selittää. Puhelinmyyjää kun ei arvosteta paljoa.

”Minusta tuntuu, että ihmisillä on aika huono käsitys tästä työstä”, Karlsson sanoo.

Elina Laurinen kertoo törmäävänsä jatkuvasti siihen, että joku kysyy ”tilaako joku oikeasti?”

”Tai joku sanoo ’minä en ainakaan tilaa mitään’. Jotuu varmaan tämän alan huonoista toimijoista”, Laurinen kertoo.

Molemmat painottavat, että suurin osa asiakkaista on tosi mukavia.

”Ratkaisevaa ei ole hinta. Kaikesta tärkeintä on se, että tuntee tuotteen. Että saat sen kuulostamaan niin hyvältä, kuin tarjous on”, Karlsson sanoo.

On muutakin myyntiin vaikuttavaa. Sää ei niinkään, mutta Elina Laurinen mainitsee joulun välipäivät.

”Kyllä silloin lehtiä myydään. Ihmisillä on aikaa. Ilta- vuoroa päivää ennen jouluaattoja en ehkä suosittele. Silloin on aika hiljaista.” ●

Ratkaisevaa ei ole hinta. Kaikesta tärkeintä on se, että tuntee tuotteen. Että saat sen kuulostamaan niin hyvältä, kuin tarjous on.

Wilma Karlsson, Sanoma Media Finlandin puhelinmyyjä

Digilevikki kasvaa

- Sanomalehtien digilevikki kasvaa jo neljättä vuotta. Kasvu loiventaa kokonaislevikin pienenemistä, kertoivat keväällä 2019 vahvistetut tilastot.
- Levikintarkastuksia tekevän MediaAuditFinland Oy:n mukaan digilevikit kasvoivat 31 prosenttia vuonna 2016, 11 prosenttia vuonna 2017 ja 4 prosenttia vuonna 2018.
- Levikintarkastuksia ja jakeluntarkastuksia tehdään painetuille lehdille, niiden digitaalisille versioille ja itsenäisille digitaalisille julkaisuille.
- Tilastokeskuksen mukaan ilmoitte-

lun osuus sanomalehtien tuotoista supistui entisestään vuonna 2018. Vain kourallinen lehtialan toimijoita, kuten Helsingin Sanomat, on digimurroksessa onnistunut kasvattamaan kokonaislevikkejään.

- Levikintarkastuksia tekevän MediaAuditFinland Oy:n (entiseltä nimeltään Levikintarkastus Oy) ovat perustaneet ja omistavat lehtikustantajat, mainostajat ja mainos- ja media-toimistot.
- Vuoden 2019 levikkiluvut julkistetaan maaliskuussa 2020.

LÄHDE: Vuoden 2018 LT-levikintarkastusluvut

Psykiatrinen erikoissairaanhoitaja Ullamaija Keskinen on työskennellyt Ylen työterveyshuollossa lähes 30 vuotta. Hän pitää luovan työn ja tehokkuuden yhdistelmää ristiriitaisena.

Miksi toimittaja hakeutuu terapeutin vastaanotolle? Alalla on mieltä kuormittavia erityispiirteitä, kertovat terapeutit.

Heini Kilpamäki, teksti • Susanna Kekkonen, kuvat

Toimittaja **Micke Suopuro** ei eräänä aamuna kyennyt lähtemään töihin. Sängystä nouseminen oli kova ponnistus, eikä matka jatkunut sohvaan pidemmälle. Suopuro oli huomannut hälytysmerkkejä: hän nukkui huonosti ja ärtyi helposti. Työstä puuttui ilo. Uupunut Suopuro hakeutui lääkäriin työterveyden kautta, ja 26-vuotiaalla *Kauppalehden* kesätoimittajalla todettiin työuupumus. Hän sai mielialalääkeresepin ja hoitosuunnitelman, ja jäi sairauslomalle loppukesäksi.

”Sairastumiseni johtui ehkä siitä, että olin tehnyt paljon töitä ilman riittävää palautumista. Olin jo pitkään työskennellyt opiskeluiden ohella. Arki katkesi vain kesäisin, mutta ei terveellä tavalla, kun tein vain lisää töitä. Minulla oli lisäksi kova tarve näyttää, että osaan.”

Samalla kun Suopuro teki töitä uupumusrajalla, hän pelkäsi, että väsymyksestä puhuminen esimiehille voisi nostaa ammatillisen seinän pystyyn. Se pahensi tilannetta.

”Sairastuneena ajattelin, että en saisi enää töitä, jos näytän olevani heikko.”

Suopuro kertoi kokemastaan Instagramissa ja journalistiikan opiskelijakaverilleen. Hän huomasi, että muillakin oli vastaavia kokemuksia.

TYÖUUPUMUS on toimittajilla merkittävän työhön liittyvä syy hakeutua avun pariin, kertovat *Journalistin* haastattelemat mie-

lenterveyden ammattilaiset. Siihen ajaa useimmiten kaikkennielevä kiire.

Journalisti haastatteli kahta toimittajia työksensä tapaavaa ammattiauttajaa. Lisäksi juttua varten käytiin useita luottamuksellisia taustakeskusteluja työuupumukseen tai burn outiin sairastuneiden toimittajien kanssa. He eivät kuitenkaan halunneet juttuun, koska esimerkiksi pelkäsivät, miten ulostulo mielenterveysasioissa vaikuttaisi asemaan työelämässä.

”Luovuus on työväline, josta täytyy pitää huolta. Aivojen pitää päästä välillä puhdistumaan.”

Ullamajja Keskinen, psykiatrin erikoissairaanhoitaja

Toimittajien ammattikunnalla on pääosin samanlaisia psyykkisiä kuormitus tekijöitä kuin muillakin asiantuntijaaloilla, Lääkärikeskus Aavan työterveyspsykologi **Heikki Särkelä** kertoo. Muun muassa henkilöstövähennykset ovat lisänneet työn määrää ja kiirettä.

Särkelä tapaa työssään toimittajia, mutta myös niin sanottuja duunareita, se-

kä esimerkiksi juristeja, mainostyöläisiä ja tilitoimiston työntekijöitä. Toimittajat erottuvat muista työssä kuormittuneista.

”Yksi asia, mitä toimittajat eivät aina hahmota itse, on työn julkisuus. Kun työ on lähtökohtaisesti aina julkisesti esillä ja arvosteltavana, luo se työssä onnistumiselle erityiset paineet. Työssä onnistumisesta tulee herkästi henkilökohtainen asia.”

Hänen vastaanotollaan on käynyt toimittajia, jotka tekevät ylittöitä intohimosyistä tai siksi, että työ koetaan yhteiskunnallisesti tärkeäksi. Silloin ei ole varaa tehdä sekunda.

Ylen työterveydessä työskentelevä psykiatrin erikoissairaanhoitaja **Ullamajja Keskinen** on nähnyt vastaanotollaan, miten julkisen arvostelun kohteena olominen vaikuttaa toimittajien mieliin.

”Toimittajien arvostaminen on vähentynyt sinä aikana kun olen ollut töissä. Lukijat ja katsojat ajattelevat nyt enemmän, että toimittajasta voi sanoa julkisesti mitä vain”, hän sanoo.

Oman paineensa tuo sosiaalinen media. Somekanavien kautta luodaan ammatillista asiantuntijuutta ja brändiä sekä seurataan, mitä maailmassa tapahtuu. Silloin työaika ja -minä ajautuvat herkästi vapaaajan puolelle.

TOIMITTAJAN TYÖ vaatii luovuutta ja kognitiivisia taitoja. Siksi psyykkisen toimintakyvyn aleneminen näkyy työssä nopeammin kuin rutiiniin nojauksessa töissä, sanoo Heikki Särkelä.

"Aloitekyvyn vaikeudet ja keskittymiskyvyttömyyden ongelmat näkyvät toimittajilla tosi nopeasti."

Ullamaija Keskinen on työskennellyt Ylessä lähes 30 vuotta. Tänä aikana toimittajien kiire ja työn jatkuvat keskeytykset ovat lisääntyneet. Samalla työuupumuksen määrä on lisääntynyt.

"Ennen tultiin juttelemaan enemmän yksityiselämän kuormitustekijöistä, nyt töistä."

Kiire luo useita ongelmia työpaikalla. Alaiset kuormittuvat, koska esimiehillä ei ole aikaa koordinoida ja johtaa heidän työtään. Moni esimieskin haluaisi olla enemmän läsnä ja johtaa paremmin, mutta siihen ei ole aikaa.

"Haluan olla vähän kapinallinen, kun sanon, ettei kiire voi olla itsetarkoitus. En niele selittelyä, että 'tällainen tämä aika on nyt ja tällaista tämä työ nyt vain on'", Keskinen sanoo.

Keskinen pitää myös luovan työn ja tehokkuuden yhdistelmää ristiriitaisena. Yhä lyhyemmässä ajassa tulisi tuottaa sisältöä eri alustoille ja tehdä se vielä laadukkaasti.

KUN TYÖUUPUNUT TOIMITTAJA tulee Keskinen juttusille, tämä kysyy, pitääkö potilas työssään taukoja. Usein ei pidä. Lounaskin hotkitaan näyttöpäätteen vieressä.

Keskinen kehottaa toimittajia edes kokeilemaan tauottamista, vaikka katsomaan ikkunasta ulos ja tuijottamaan hetken tyhjyyteen.

"Luovuus on työväline, josta täytyy pitää huolta. Aivojen pitää päästä välillä puhdistumaan."

PIENI MÄÄRÄ ammattiavun piiriin hakeutumisista selittyy työn raskailla puolilla. Tämä tarkoittaa vaikkapa toimittajaan kohdistuvaa uhkailua tai post-traumaattista reagoitua esimerkiksi ulkomailla kriisi-alueilla tai kotimaan onnettomuuspaikalla tapahtuneista asioista.

Heikki Särkelä tapaa vuosisatasolla muutamana tällaisena asiakkaana. Ullamaija Keskinen ei osaa antaa tarkkoja tilastoja, vaikka kokemusta hänelläkin on. Hän on luotsannut uransa aikana toimittajia läpi Estonian uppoamisen, kouluampumisten ja Thaimaan tsunamin.

"Soitan toimittajan perään, jos hän on ollut yksin jossain kuormittavassa paikassa. Kysyn, miten hän voi ja tarvitseeko keskusteluseuraa."

Vaikeassa tilanteessa ollut tarvitsee kuuntelijaa, ammattiauttajat tietävät. Heikki Särkelä kiittelee avulialta kollegoja.

"Työkaverilta saadaan yleensä todella hienosti apua jo alkuvaiheessa, jolloin itse ongelmaa ei synny niin herkästi."

Särkelä kertoo, että toimittajia suojaava traumatisoitumiselta usein se, että esimerkiksi onnettomuuspaikalle saapuaan toimittajalla on ennakkotieto jo siitä, mihin hän on tulossa.

"Toimittajalla on tehtävä, jota hän on suorittamassa. Trauma syntyy usein niin, että jotain tapahtuu yllättäen ja tilanne on kontrolloimaton."

SUOPURON TOIPUMISTYÖ alkoi diagnoosin saamisesta. Hän koki, ettei enää tarvinnut ponnistella. Silloin hän ymmärsi, miten poikki oli oikeasti ollut. Hän myös huomasi, että esihenkilöt eivät vetäneetkään mattoa alta, vaan olivat ymmärtäväisiä.

"Olin turhaan pelännyt pysähtymistä. Aloin toipua, kun lopetin kaiken suorittamisen."

Burn outista on nyt kulunut vuosi, ja Suopuro kokee toipuneensa. Hän on tällä hetkellä töissä määräaikaisena toimittajana Yle Urheilussa, jossa hän selostaa eri lajeja. Selostajan työ on henkisesti latautunut: valmisteluihin kuluu paljon aikaa, mutta itse työsuoritus hujauttaa ohi het-

kessä. Adrenaliini velloo veressä vielä vuoron päätyttyäkin.

Siksikin Suopuron tuntosarvet ovat edelleen pystyssä. Hän tunnustelee työterveydestä saaman keskusteluavun turvin varovasti, mikä vointi on. Määräaikaaisuutensa ajalle hän on neuvotellut lyhyitä lomia, joka varmistaa hänen jaksamisensa työssä.

Työnantajille Suopuro neuvoo, että määräaikaisten työntekijöiden kanssa on syytä ottaa huomioon lähtökohdat, joista nämä tulevat. Työnantajalle ei välttämättä tule mieleen, ettei opiskelija tai tuuraaja ole nähnyt lomaa pitkään aikaan, vaikka tarvitsisi sitä. Tai että esimerkiksi nuori työntekijä tarvitsee palautetta siitä, millainen työpanos on oikeasti riittävä. Suopuro on todistanut, kuinka moni nuori toimittaja tekee salaa ylitöitä näyttääkseen mahdollisimman osaavalta työnantajan silmissä.

Kanssakulkijoille hänellä on yksi neuvo.

"Käy rohkeasti juttelemassa ammattilaisen kanssa. Kynnys voi tuntua isolta, mutta sen yli astumisessa on vain voitettavaa." ●

Ullamaija Keskinen muistuttaa toimittajia taukojen tärkeydestä. Kiire ei voi olla itsetarkoitus, hän sanoo.

TIEDETTÄ SUOMEKSI

Helsingin Sanomain Säätiö on perustanut *Tiedettä suomeksi* -palkinnon, jolla säätiö haluaa tukea viestinnän alalla tehtävää suomenkielistä tieteellistä julkaisemista.

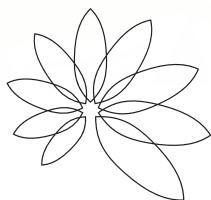
Palkinto voidaan myöntää yksittäiselle henkilölle, kustantamolle tai muulle yhteisölle.

Palkinnon myöntämisen edellytyksenä on, että palkittava taho on julkaissut viestinnän alaa koskevaa korkeatasoista tieteellistä kirjallisuutta suomeksi tai on muuten edistänyt alan suomenkielistä julkaisemista vuosina 2018–2019.

Palkinto myönnetään säätiölle 30.3.2020 mennessä tulleiden ehdotusten pohjalta. Palkintoehdokkaita voivat esittää sekä yksittäiset henkilöt että yhteisöt.

Joka toinen vuosi myönnettävän palkinnon suuruus on 25 000 euroa. Palkinto voidaan jakaa korkeintaan kolmen saajan kesken.

Lisätietoja hssaatio.fi

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

LEHTIKUVAAJIEN APURAHOJA HAETTAVANA

Jokesin Lehtikuvaajarahasto julkistaa haettavaksi Kopiosto-apurahat lehtikuvaajille valokuvaproduktioiden tekemiseen sekä läheisesti lehtikuvausta sivuaviin opintoihin ja tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan lehtikuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä opiskelijoille.

Hakuaika: **27.2. – 31.3.2020 kello 16.00.**

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lisätietoa: www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö JOKES
Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

Uuden Suomettaren Säätiön apurahat

Uuden Suomettaren Säätiö tukee suomenkielisen median journalistien yleisen ja ammattisivistyksen lisäämistä myöntämällä apurahoja opintomatkoihin, kursseihin ja muuhun täydennyskoulutukseen sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeisiin. Lisäksi säätiö kannustaa alan opiskelijoita pienehköin pro gradu -stipendein.

Säätiön hallitukselle osoitetusta vapaamuotoisesta hakemuksesta tulee käydä selville hakijan ikä, opinnot, tähänastinen toiminta ja suunnitelma apurahan käytöstä. Hankkeen toteuduttua apurahan saajan tulee antaa säätiön hallitukselle kertomus apurahan käytöstä.

Hakemukset tulee lähettää **25.3.2020** mennessä säätiön asiamiehelle osoitteella: Uuden Suomettaren Säätiö, Annukka Åstrand, Hanikka 19 A, 02360 Espoo.

TUISKUN SÄÄTIÖN APURAHAT

Toimittaja Onni V. Tuiskun säätiö jakaa ensisijaisesti matka- ja virkistyskäyttöön tarkoitettuja apurahoja kaikille toimittajille ja lehtitalojen toimihenkilöille.

Hakemus täytetään ja lähetetään säätiön nettisivuilla.
Hakuaika päättyy 31.3.2020.

Toimittajien on mainittava hakemuksessa, onko hän Nuorsuomalaisen Sanomalehtimiesyhdistyksen tai Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton jäsen.

www.tuiskunsaatio.fi

Pitääkö toimittajan lukea kirja tai nähdä elokuva, jonka tekijää hän haastattelee? Entä saako sen tehdä työajalla? Käytännöt toimituksissa vaihtelevat.

Anton Vanha-Majamaa, teksti ● Otto Ponto, kuva

Näyttelijä **Pekka Strang** jakoi marraskuussa Instagramiin kuvakaappauksen lähettämässään sähköpostista, jossa hän kirjoitti: ”En enää sitten jaksa jutella toimittajien kanssa, jotka eivät ole nähneet elokuvaa. Keskustelu ontuu.”

Toisessa kuvassa hän ja *Koirat eivät käytä housuja* -elokuvan ohjaaja **J-P Valkeapää** istuivat *Huomenta Suomen* sohvalla.

Kommenteissa Valkeapää vahvisti:

”Kumpikaan toimittajista ei ollut käynyt katsomassa elokuvaa, josta haastattelivat.”

Pitääkö toimittajan tutustua teokseen, jota haastattelussa käsitellään? Entä voiko tämän tutustumisen tehdä työajalla? Kulttuuritoimistusten käytännöt ja näkemykset vaihtelevat.

TERO KARHUN mielestä haastattelua varten ei aina pidä tutustua teokseen, jonka takia vieras on studiossa. Karhu on toinen Strangia ja Valkeapäästä jututtaneista *Huomenta Suomen* toimittajista.

”Sehän riippuu siitä, mistä kulmasta haastikseen tullaan ja mikä on teemoitus. Voi olla, että mennään persoonaan ja elokuva on vain sivujuonteena”, Karhu sanoo.

Huomenta Suomessa, joka vuodenvaihteessa vaihtui *Uutisaamuksi*, perehtymiseen jäi Karhun mukaan pääosin riittävästi aikaa. Taustatyö voi olla elokuvan katsomista tai kirjan lukemista.

”Tai että ainakin tutustut. Tutustuminen on hyvä sana”, Karhu sanoo.

Hän ja **Mika Saukkonen** eivät nähneet Strangin tähdittämää elokuvaa ennen haastattelua. Tapaus on Karhun mukaan poikkeuksellinen. Katselulinkin sijaan toimittajille tar-

jottiin vapaaliput, joilla elokuvan voisi käydä viikonlopun aikana katsomassa.

”Ei ole helpoin tilanne saada perjantaina ohje, että pitäisi viikonlopun aikana katsoa elokuva. Mutta silti me käytiin katsomassa se. Tai siis tuottaja-toimitussihteeri kävi. Minä ja Mika luettiin artikkeleita ja katsottiin traileireita.”

”Fiksuimmat pomot tietävät, että laajemman jutun tekemiseen menee aikaa. Ihminen on myös psykofyysinen olento, eli täytyy olla vapaa-aikaakin.

Nina Lehtinen, Aamulehden toimittaja

Karhu laskuttaa MTV:ltä yrityksensä kautta lähetyiskohtaisen konttasumman ja laskee valmistautumisen osaksi työaikaansa. Yhtä lähetystä valmistellaan useita tunteja.

TURUN SANOMIEN kulttuuri- ja lukemistotoimituksen päällikkö **Tuomo Karhu** pitää outona ajatusta siitä, ettei toimittaja olisi tehnyt pohjatöitään. Hänellä ei tule mieleen tapaus, jossa *TS:n* kulttuuritoimittaja olisi tehnyt

haastattelun tutustumatta haastateltavan teokseen tai teoksiin.

”On vaikea kuvitella, että niin sanotusti oikea toimittaja menisi niin takki auki tilanteeseen.”

Helsingin Sanomien kulttuuritoimitusta johtava **Aino Miikkulainen** sanoo, että isoihin kirjailijajuttuihin haastateltavan tuorein teos luetaan ”ilman muuta työajalla”.

Aiempaan tuotantoon tutustuminen on kimurantimpi kysymys. Siihenkin pyritään käyttämään työaikaa, mutta kiireisessä toimitustyössä vaihtoehtoja on käytännössä usein kaksi: tutustua teoksiin omalla ajalla tai rakentaa juttu niin, etteivät tietoauskot näy.

”Usein pyritään valitsemaan tekijäksi ihminen, joka tuntee vaikkapa kirjailijan aiempaa tuotantoa”, Miikkulainen sanoo.

Hän huomauttaa myös, että nopeaa reagointia vaativissa uutistilanteissa perehtymiseen ei aina ole senkään vertaa aikaa. Jos ohjaaja saa merkittävän palkinnon, häntä jututetaan, vaikka toimituksesta ei kukaan olisi nähnyt hänen elokuvaansa.

TOIMITTAJILTA EI VOIDA vaatia oman ajan käyttämistä työhön, mutta käytännössä työt valuvat vapaa-aikaan. *Turun Sanomissa* elokuvat ja näytelmät katsotaan työajalla, mutta romaneihin tutustutaan yleensä työpäivän päätyttyä. Media-alalla pidetään usein itsestään selvänä, että aiheisiin perehdytään myös töiden jälkeen. Rajanveto on joskus vaikeaa.

”Jos katson tv-sarjaa ja innostun siitä kirjoittamaan, onko perehtyminen työaikaa vai olenko katsonut sarjaa viihtymisen halusta”, Aino Miikkulainen kysyy.

Vastaus päätetään *Helsingin Sanomissa* tapauskohtaisesti. Uutuussarjaa saa toimituk-

Lapin Kansan kulttuuritoimittaja Seija Lappalainen muistuttaa, ettei teokseen ole aina edes mahdollista tutustua ennen haastattelua, mikäli kyseessä on esimerkiksi kantaesitys. Etenkin silloin taiteilijalla on velvollisuus avata työtään toimittajalle itse.

sessä katsoa muutaman jakson, mutta viiden kauden mittainen klassikko täytyy ahmia iltaisin ja viikonloppuisin, mikäli siitä haluaa kirjoittaa.

MTV Uutisten toimittaja **Visa Högmänder** on saanut keskittyä musiikin kuunteluun työajalla vain erityistapauksissa. **Cheekin** *Alpha Omega*a varten hän sai pari tuntia, koska kyseessä oli poikkeuksellisen iso tapaus. Muuten hän kuuntelee musiikkia muun työn ohessa. Aiempaan tuotantoon perehtymiselle ei ole varattu MTV:n toimituksessa aikaa.

"Pariin otteeseen olen koittanut kysellä, mutta se on toivotonta. Oman tietotaidon, kiinnostuksen, kokemuksen ja aiemman perehtymisen pohjalta mennään", Högmänder sanoo.

Aamulehdessä yli 20 vuotta työskennellyt **Nina Lehtinen** muistelee takavuosina raahanneensa työhön liittyneitä vhs-kasetteja muovikasseittain kotiin. Viisastunut Lehtinen pyrkii nykyään tekemään työnsä työajalla.

"Melkein jokaisen esihenkilön kanssa on pitänyt käydä se keskustelu. Toimittajan täytyy pitää siinä puolensa. Fiksuimmat pomot tietävät, että laajemman jutun tekemiseen menee aikaa. Ihminen on myös psykofyysinen olento, eli täytyy olla vapaa-aikaakin."

LAPIN KANSAN kulttuuritoimittaja **Seija Lappalainen** sanoo, ettei lehden kulttuuritoimittaja ole koskaan – tai ainakaan vuodesta 1983 lähtien – voinut käyttää työaikaansa kirjojen lukemiseen tai elokuvien katselemiseen. Lappalainen on ollut koko 2000-luvun lehden ainoa kulttuuritoimittaja. Suurin osa hänen työajastaan menee avustajien juttujen organisointiin, verkkoversioiden tekemiseen ja muuhun tuottajan työhön.

"Valmistautuminen aiheeseen onnistuu vain harvoin. Pidän voittona jos ehdin töiltäni haastattelutilanteeseen, ja samalla kerron haastateltavalle totuuden – mutta lupaan perehtyä ennen kuin kirjoitan jutun."

Se, onko toimittajan hyvä perehtyä teokseen myös haastattelua varten, riippuu Lappalaisen mielestä tilanteesta. Perehtyminen on ilman muuta "erittäin suotavaa".

"Omistajan näkökulmasta tärkeintä on, että sivut ilmestyvät. Minä yritän vastata siitä, että niissä olisi laatua." ●

Ay-lehtien asema muuttuu, kun liitot pohtivat, mihin panostaa viestinnässä. Motiivin journalistinen itsenäisyys on vahva, AKT-lehden tulevaisuus auki.

Janne Arola, teksti • Liisa Huima ja Heli Saarela, kuvat

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton jäsenille suunnattu *AKT-lehti* perustettiin yli 60 vuotta sitten. Nyt se saattaa itsenäisenä julkaisuna loppua, sillä neljän kuljetusliiton perustama Kuljetusliiton KL-järjestö pohtii yhteisen lehden perustamista.

Uudella lehdellä ei ole vielä nimeä, eikä kaikkia suunnitelmia ole lyöty lukkoon. Lehtihankkeen taustalla on AKT:n, Posti- ja logistiikka-alan unionin (PAU), Rautatiealan Unionin (RAU) sekä Suomen Merimies-Unionin (SMU) tiivistynyt yhteistyö. Yhteisen lehden lisäksi suunnitteilla on liittojen viestinnän yhdistäminen. Uudesta lehdestä aiotaan tehdä syksyllä näytenumero.

”Suunnitelmia on tehty hyvässä hengessä, mutta varsinaiset liittojen päätökset vielä puuttuvat”, *AKT-lehden* päätoimittaja **Arto Jokela** sanoo.

Jokelan mukaan uuden lehden on tarkoitus olla ”mahdollisimman journalistinen” ja ilmestyä paperisena todennäköisesti 8–10 kertaa vuodessa. Lisäksi aiotaan panostaa verkkoon ja some-kanaviin.

Uuteen viestintäyksikköön olisi Jokelan mukaan siirtymässä yksi toimituksellinen työntekijä kaikista liitoista. Vielä ei ole kuitenkaan selvillä, kuinka moni ihminen ryhtyisi päätoimisesti tekemään uutta lehteä ja moniko taas keskittyisi muuhun viestintään.

”Lehtien yhdistymisen lähtökohtana on, että resurssit eivät vähene, vaan pystymme

tekemään laadukkaampaa ja parempaa lehteä”, Jokela sanoo.

YHTEISEN LEHDEN perustaminen on yksi tapa vastata ay-lehtiäkin koettelemaan mediaympäristön muutokseen. Ammattiliitoissa mietitään kaiken aikaa, miten ja missä kanavissa oman jäsenistön voisi tavoittaa parhaiten.

Esimerkiksi Suomen suurimpiin ammattiliittoihin lukeutuva Palvelualojen ammattiliitto (PAM) päätti jo vuonna 2017 lopettaa kahden painetun lehensä julkaisun ja keskittyä journalismin sijaan verkkoviestintään. Nykyään PAM julkaisee kerran kuukaudessa ilmestyvää *PAM.fi*-jäsenlehteä, joka koostuu verkossa julkaistusta artikkeleista.

Täsmällistä tietoa tällä hetkellä julkaitavien ammattiliittojen lehtien määrästä on vaikea saada, sillä keskusjärjestöistä Akava ja SAK eivät ole koonneet asiasta tilastoja. SAK:n viestinnästä arvioidaan, että ”lilliputtiliittoja lukuun ottamatta” liitot julkaisevat edelleen pääsääntöisesti omia paperilehtiään. SAK:hon kuuluu 17 ammattiliittoa.

STTK:n viestintäjohtajan **Marja-Liisa Rajakankaan** mukaan keskusjärjestöön kuuluvista 14 liitosta kaikilla muilla paitsi Ammattiliitto Prolla on edelleen paperinen jäsenlehti.

Journalistin tekemän laskelman perusteella Julkisen sanan neuvostoon kuuluu nykyisin 47 ammattiliittojen tai -järjestöjen julkaisemaa lehteä, pääosa Aikakausmedian jäsenyyden kautta. Ammattiliittoja on Suomessa vajaa 70.

STTK:n Rajakangas arvioi, että varsinkin isoimpien liittojen lehdet ovat hyvin ammatitaitoisesti ja journalistisesti tehtyjä. Edunvalvonnan agenda toki määrittää joitain juttuaiheita ja näkökulmia, mutta ammattiliittojen päivittäisviestintää tekevät varsinkin isoimmissa liitoissa eri tekijät kuin lehtiä.

”Lehdet heijastavat jäsenkuntiaan ja kertovat ajankohtaisista asioista, mutta tosi paljon tässä ajassa on myös yleiskiinnostavaa asiaa, kuten työhyvinvointia ja digitalisaatiota”, Rajakangas kuvailee lehtien sisältöjä.

AMMATTILIITTO PRON päätös luopua paperilehdestä oli kustannuskysymys, sanoo Pron viestintäjohtaja **Jaana Aaltonen**. Lehden painaminen ja postittaminen 120 000 jäsenelle tuli kalliiksi, ja loppuvaiheessa paperinen lehti ilmestyi enää kuusi kertaa vuodessa.

KUVA: LIISA HUIMA

Motiivi-lehden kuusihenkisessä toimituksessa työskentelevät toimittaja Hellevi Raïta (vasemmalla), tuotanto-AD Kati Ahonen, toimituspäällikkö Maarit Uusikumpu, päätoimittaja Heidi Hänninen, toimittaja Ulla Puustinen ja toimittaja Saija Heinonen. Emoliiton markkinointiviestintää tekee vain päätoimittaja.

Vuoden 2017 alusta paperilehdestä luovuttiin ja säästyneet rahat siirrettiin digisisältöjen tekemiseen. Pro perusti verkkojulkaisu *ProStoorin*, jota tekee Otavamedian asiakasviestintäyksikkö OMA.

ProStoori ei kuulu JSN:ään, mutta Aaltonen pitää sitä journalistisena julkaisuna. Julkaisun päätoimittaja eli Pron viestintäpäällikkö **Riitta Nieminen** tapaa säännöllisesti *ProStoorille* nimettyä Otavamedian tuottajaa, ja yhdessä he sekä suunnittelevat jutut että päättävät haastattelut. *ProStoorin* sisällöt ovat usein päivittäisviestintää taustoittavampia juttuja työelämästä ja hyvinvoinnista, eivät esimerkiksi ”mitään periaatepäätöksiä” liiton toiminnasta.

”Me luotamme siihen, että OMA:n tekemä media katselee ilmiöitä vähän ulkopuolel-

ta ja osaa tuottaa sisältöä, joka kiinnostaa perusjäsenistöä enemmän kuin liiallinen ay-näkökulma”, Aaltonen sanoo.

Pron jäsenistöltä ei Aaltosen mukaan tullut viestintä uudistuksesta montaakaan poikkipuolista sanaa. Nyt noin kerran kuukaudessa ilmestyviä *ProStoorin* uusia sisältöjä markkinoidaan esimerkiksi somessa ja sähköpostikirjeessä. Aaltonen sanoo, että liitossa ollaan tyytyväisiä sekä sisältöihin että lukijamääriin.

”Väittäisin, että meillä on nyt yksityiskohtaisempaa faktaa siitä, kuinka iso osa jäsenistöstä lukee juttuja ja mitkä jutut ovat kiinnostavia.”

SAK:LAISESSA JULKISTEN ja hyvinvointialojen liitossa (JHL) jäsenlehteä tehdään päivinvastai-

sella tavalla kuin Prossa.

JHL:n *Motiivi*-lehti on JSN:n jäsen ja sillä on liiton sisällä oma, kuusihenkinen toimitus. Päätoimittaja **Heidi Hänninen** kertoo olevansa toimituksen ainoa työntekijä, jonka vastuulle kuuluu myös liiton markkinointiviestintää. Hänen roolinsa on katsoa liiton viestintää ja markkinointia kokonaisuutena ja ratkaista, missä kanavissa julkaistaan mitään.

”Toimenkuvani limittyvät pitkälti toisiinsa, mutta selkeä raja on se, että *Motiivin* juttuihin suhtaudutaan ja niitä tehdään journalistisin periaattein.”

Motiivi on ammattiyhdistyksen kustantama ja julkaisema, joten lehden linjaukset noudattelevat JHL:n muita linjauksia. Hännisen mukaan tämä näkyy käytännössä niin, että *Motiivin* jutut käsitte-

levät usein JHL:lle ja sen jäsenistölle tärkeitä asioita.

”Hyvä esimerkki on vaikkapa paljon puheita aiheuttanut aktiivimalli, jota liittona vastustimme ja josta teimme juttuja myös *Motiiviin*”, Hänninen kertoo.

Toimituksen journalistinen itsenäisyys taas perustuu siihen, että yksittäisiin juttuvalintoihin tai painotuksiin ei ole Hännisen mukaan koskaan puututtu toimituksen ulkopuolelta.

”Tosi itsenäisesti saamme suunnitella lehteä.”

Lehteä ja sen tekemistä on viime vuosina myös kehitetty. Paperilehti konseptoitettiin uusiksi kolmen vuotta sitten ja verkkoleh-
tikin uudistettiin viime vuoden kesäkuussa.

Motiivi keskittyy seuraamaan ennen kaikkea liiton jäsenten työtä ja arkea sekä nosta-

Minusta on ihan mielettömän arvokasta antaa ääni ihmisille, jotka eivät sitä muuten saa.

Arto Jokela, AKT-lehden päätoimittaja

maan erilaisia ihmisiä esiin. Toki julkaisussa käsitellään myös esimerkiksi ajankohtaisia neuvottelukierroksia. JHL:n työ- ja virkaehtosopimukset päättyivät alkuvuoden aikana, joten asiaa riittää.

”*Motiivin* tehtävänä on taustoittaa, miksi neuvotellaan, mitä neuvotteluilla saavute-

taan ja miten tämä näkyy jäsenten arjessa, kuten palkanauhassa”, Hänninen kertoo.

”Yleismediassa ei ehkä päästä työelämän seurannassa pureutumaan sellaisiin yksityiskohtiin kuin työelämään keskittyvissä ay-lehdissä.”

AKT-LEHTEÄ NELJÄ vuotta päätoimittanut Arto Jokela näkee ay-lehdillä tärkeän roolin mediakentässä. Jokelan mielestä liitot voivat lehtiensä ja muiden viestintäkanaviensa kautta välittää tarkistettuja tietoja esimerkiksi työtaisteluiden tilanteesta. Tämä kiritää Jokelan mielestä muitakin medioita faktojen tarkastamiseen.

Vaikka *AKT-lehti* ei ole JSN:n jäsen, Jokela pitää asemaansa itsenäisenä ja lehden sisältöjä journalistisina.

”Jos kirjoitetaan esimerkiksi riidoista tai muista erimielisyyksistä, aina tilaisuuden tullen koetamme hakea myös toisen osapuolen näkökannan asioihin.”

AKT-lehti oli JSN:n jäsen vielä jokin aika sitten Palkansaajalehdet PALE ry:n jäsenyyden kautta. PALE kuitenkin lopetti toimintansa viime vuonna ja samalla sen jäsenlehtien JSN-jäsenyys päättyi. Jokela uskoo, että suunniteltu kuljetusliittojen uusi, yhteinen lehti hakisi JSN:n jäsenyyttä.

Jokelan mielestä oleellista on, että jäsenlehti ei vain toista liittojen johdon sanomaa, vaan ennen kaikkea antaa äänen tavallisille duunareille.

”Hyvää journalismia tarvitaan, ja meidän liittojemme jäsenet ansaitsevat hyvän lehden”, Jokela sanoo.

”Minusta on ihan mielettömän arvokasta antaa ääni ihmisille, jotka eivät sitä muuten saa.” ●

KUVA: HELI SAARELA

Ammattiliittojen lehdet

- Keskusjärjestöihin kuuluvia ammattiliittoja on Suomessa 67. Niistä 17 kuuluu keskusjärjestö SAK:hon, 14 STTK:hon ja 36 Akavaan. Lisäksi on keskusjärjestöihin kuulumattomia ammattiliittoja, kuten Suomen Journalistiliitto.
- Suurin osa varsinkin isoimmista ammattiliitoista julkaisee edelleen omaa, paperista jäsenlehteään.
- Ammattiliittojen ja -järjestöjen lehdistä 47 kuuluu Julkisen sanan neuvostoon joko Aikakausmedian jäsenyyden kautta tai erillisjäsenenä.
- Keskusjärjestöistä Akavalla on oma Akavalainen-verkkolehti, joka on myös JSN:n jäsen.

Kerstin Häggblom, chef för administration och personal, säger att konkurrensen om Svenska Yles fasta jobb är "mördande". "Jag förstår att det kan kännas orättvist när man jobbat länge (som visstidare) och inte får jobbet men det är kompetensen, inte tjänsteåren som avgör när vi väljer."

"Inga nyheter utan inhoppare" – Yles personalchef medger problem

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsón, foto

Jobba månad efter månad eller år efter år, som om du vore heltidsanställd. Utan rätt till betald semester, utan rätt till samma arbetshälsovård som dina fast anställda kolleger och med en gnagande osäkerhet om framtiden. Det är vardagen på Svenska Yle.

Yle är Finlands största medieföretag. Det ägs av staten och finansieras med skattemedel. I nio år hade **Charlotte Lindroos** tidsbundna kontrakt på Svenska Yle. Under hela den tiden jobbade hon som journalist på Vetamix, Yles plattform för utbildningsma-

terial. Kontrakten var mellan ett och tre år långa. Bolagets motivering till visstidsanställningarna var "projekt".

För ett år sedan, efter att facket tagit sig an hennes och kollegans ärende, blev både Charlotte Lindroos och kollegan fast anställda.

"Jag är alltid långsam på att reagera och kände inte genast glädje. Sakta men säkert, när jag berättade om nyheten för andra, började det sjunka in och det var härligt."

SVENSKA YLES personalpolitik som gäller inhoppare och vikarier får svidande kritik av både inhoppare, visstidsanställda och fast an-

ställda. *Journalisten* har talat med närmare 20 nuvarande och tidigare medarbetare vid Svenska Yle. De skildrar sina erfarenheter från över tio redaktioner på fyra orter i Finland. Majoriteten av de intervjuade är anonyma – de är rädda för att det de säger ska påverka deras jobb.

Samtliga intervjuade lyfter fram att behovet av inhoppare, särskilt inom nyhetsverksamheten, är kroniskt. Andra kritiserar Yles personalpolitik för att vara kortsiktig och dåligt planerad. Flera undrar hur det är möjligt att en del journalister jobbat inom bolaget i årtal utan att erbjudas

Vi strävar varje år till att åtgärda det här tidigare och varje år misslyckas vi.

Kerstin Häggblom,
chef för administration och personal på Svenska Yle

annat än visstidsjobb eller inhopparturer.

Bolagets HR-chef **Sami Toiviainen** säger att "Yle inte kan anställa alla Finlands journalister."

Svenska Yles chef för personal och administration, **Kerstin Häggblom**, hänvisar till bolagets processer när det gäller planeringen. Själv är hon en av Svenska Yles högsta chefer, fast anställd sedan 1983.

"Hemskt mycket kommer egentligen alldeles för sent, bland annat budgeten. Det är så mycket som rör på sig, vem som ansöker om fortsatt ledighet och lediganslagningar som drar ut på tiden. Det är så mycket folk och allt blir alltid ringar på vattnet. Vi strävar varje år efter att åtgärda det här tidigare och varje år misslyckas vi."

"Under de senaste sex åren har jag haft över 70 olika arbetskontrakt varav det kortaste varit en dag och det längsta under tio månader. Jag har en fot inne i huset men lever hela tiden med en osäkerhet. Inte kan min producent lova att det finns jobb. Det senaste kontraktet skrev jag några veckor innan det pågående kontraktet tog slut. Vissa gånger har jag skrivit under ett nytt kontrakt dagen före eller några dagar efter att det förra avtalet tagit slut."

De två senaste åren har Svenska Yle fastanställt 48 personer. Det är en siffra bolagets ledning gärna lyfter fram, i synnerhet med tanke på att det i flera års tid var anställningsstopp. Trots nyanställningarna görs en fjärdedel av Svenska Yles årsverken av personer som inte är fast anställda.

"Jag är inte ensam om att ha jobbat så här på Yle, utan att bli anställd. När jag började på Yle för över åtta år sedan sade en kollega att det tar nio till tio år för att få en anställning. Är det verkligen lönsamt i längden att skita så mycket i sin personal? Det är folk som är jävligt bra på sitt jobb och som uppenbarligen behövs."

INOM SVENSKA YLES nyhetsverksamhet (Desk, Samhälle och Utrikes) är var femte person timanställd eller inhoppare. Där gör de timanställda, mätt i årsverken, tio procent av jobbet. Arbetsrutinerna är inprickade i ett tre veckors schema och timanställda jobbar ofta helger, morgonskift (från klockan 4.30) och kvällsskift (som pågår till midnatt).

"När jag var deskreporter eller jobbade sena kvällar ansträngde jag mig extra. Jag lade mininivåer för mig själv: en bra kväll har jag skri-

vit minst fyra artiklar, helst sex för att visa att jag kan och för att visa att jag inte sitter och rullar tummarna när ingen så att säga övervakar mig. Jag ville visa att jag är en person som är värd att ge arbetsturer åt."

"Det räcker inte att man är jätte flexibel, gör bra ifrån sig eller att man ställer upp på allt. Man blir inte belönad med ett vikariat för det. Vikariatet verkar delas ut på basen av andra kriterier. Åtminstone är systemet inte transparent."

"Hela vår nyhetsverksamhet skulle falla utan inhopparna."

Det säger **Anna Savonius**, fast anställd journalist på Svenska Yle och sedan i fjol stödperson för timanställda.

En del timanställda jobbar heltid, fem dagar i veckan, i långa perioder. Deras arbetspass är inlagda i arbetsschemat i förväg. Trots det har de inte rätt till betald semester eller den omfattande företagshälsovård som fast anställda har (bl.a. läkare, specialläkare, och tandvård). Företagshälsovård erbjuds dem som jobbat på månadsavtal i minst 100 dagar. En av dem som *Journalisten* intervjuat fick ett arbetsavtal som varade 97 dagar.

"Sista dagen på jobbet var väldigt jobbig. Min chef visste inget om något nytt kontrakt, och det kändes väldigt osäkert, jag mådde dåligt. Bara några dagar senare ringde chefen och erbjöd ett tidsbundet jobb på heltid. Hur det kan gå från det ena till det andra på så kort tid? Hur kan en så stor organisation vara så oorganiserad?"

Anna Savonius säger att hon är orolig över de timanställdas ork. Många av de intervjuade journalisterna har varit utmattade och mått fysiskt dåligt. Att sjukskriva sig för utmattning har inte varit ett alternativ.

"Jag har haft stresssymptom och depressioner. Med min partner har vi funderat väldigt mycket på hur länge vi ska vänta med barn och om vi vågar köpa bostad. Nu gjorde vi både och innan någondera hade en fast anställning och helt bra gick det. Det sätter ändå en prägel på allt man gör."

MED TANKE PÅ den mängd inhoppare som krävs för att Svenska Yle ska få sin verksamhet att gå runt, över 30 personer enbart i Böle, frågar sig anställda om resurserna är vettigt fördelade. Kan man helt enkelt inte anställa fler eller omvandla timanställningar till fasta anställningar?

I dagsläget finns exakt så många årsverken på Desken som det finns turer.

"Det finns varken utrymme för sjukdomsfall, kurser eller kortare semestrar. Vi borde ha så många fast anställda att vi inte behöver timanställda för att täcka för den här typen av frånvaro", säger Kerstin Häggblom.

Enligt Kerstin Häggblom finns det "knapast i princip" något som hindrar Svenska Yle från att flytta årsverken till fler fasta anställningar. Att man ändå inte gör det handlar om att bolaget vill ha "flexibilitet i kompetenser".

Vad betyder det?

Journalisterna Charlotte Lindroos och Tony Pohjolainen jobbar på Svenska Yle där många visstidsanställda medarbetare är missnöjda med företagets personalpolitik. Lindroos hade tidsbundna avtal i nio år innan hon fick en fast anställning. Pohjolainen jobbar som inhoppare. Han saknar varken arbetstrygghet eller ekonomisk trygghet. "Det är en annan sak om man skaffar hus, familj eller bil. Eftersom Yle är ett så stort företag och cheferna verkar tycka om mig, åtminstone hittills, tror jag att det alltid kommer att finnas turer för inhopparna."

”Att behovet av folk och kompetenser förändras. Vilken kompetens ska vi köpa utifrån? Vad ska vi ha själva? Vi vet inte hur kompetensen ska se ut om fem år, förändringarna är så snabba.”

Enligt **Marit af Björkesten**, Svenska Yles direktör och ansvariga utgivare, kommer varken antalet årsverken eller andelen fast anställda öka. Bolaget kan ändå ”diskutera om vissa enskilda årsverken är fasta eller inte.”

Hon säger att det alltid kommer att finnas ett behov av visstidare eftersom verksamheten snurrar på så gott som dygnet runt.

Borde då timanställda ha rätt till företagshälsovård, särskilt de som jobbat i huset i månader eller år?

Marit af Björkesten svarar varken ja eller nej. Senare tillägger hon per e-post att alla inhoppare har rätt till ”den preventiva hälsovården”. Det handlar om den lagstadgade förebyggande företagshälsovården som ska garantera en trygg och hälsosam arbetsmiljö och till exempel första hjälpen på arbetsplatsen.

Marit af Björkesten skriver också att Yle ”borde hitta ett sätt att kunna utvidga hälsovårdstjänsterna för timanställda och dem som har de kortaste kontrakten”. Enligt henne diskuteras frågan på bolagsnivå men någon konkret lösning finns inte.

”Det är ju i sig inte tänkt att man ska ha inhopparjobbet väldigt långa tider eller att jobbet permanent ska bestå av visstidsin hopp. Det kan vara lämpligt till exempel när man studerar, vill öka sin kompetens och vill ha vissa inkomster.”

EN SÅDAN INHOPPARE är **Tony Pohjolainen**. Han studerar journalistik på Svenska social- och kommunalhögskolan och har jobbat på Svenska Yle i ett år. Just nu jobbar han främst som inhoppare vid Desken där han bland annat skriver webbtexter och läser radiotelegram.

Tony Pohjolainen säger att det är lätt att kombinera studierna med arbetet. Ifall han har mycket tentor och föreläsningar jobbar han mindre, cirka tre dagar per vecka. Ifall han har mindre studier jobbar han mer, så gott som heltid.

”Det är ett roligt och framför allt viktigt arbete. Det är public service.”

Bland Tony Pohjolainens kolleger finns ändå flera som inte passar in i Marit af Björkestens bild av den typiska inhopparen. Det finns också medarbetare som jobbat närmare tio år, så gott som heltid, men aldrig som fast anställda.

”De är säkert inte så många. Tanken är nog inte att man ska hänga med väldigt väldigt länge”, säger Marit af Björkesten.

Men de är många och de är kvar.

”Orsakerna är säkert hemskt individuella. Det kan finnas de som väldigt gärna vill jobba på Yle och ingen annanstans, vilket i och för sig är fint men blir tungt i längden.”

Marit af Björkesten tror att det handlar om ”en handfull” människor, en uppskattning hon gjort på basen av personalenkäter. *Journalistens* granskning visar att problemet berör fler och att fenomenet på inget sätt är nytt på Svenska Yle. Flera av de intervjuade har tagit upp problematiken med sina närmaste chefer och med facket – utan resultat.

”Om det finns folk som är missnöjda med läget borde de föra diskussioner med sina chefer och med vår HR-avdelning. De kan ha ett karriärsamtal, för att få en bild av vad som gäller eller hur de borde utveckla sin kompetens.”

DE INTERVJUADE JOURNALISTERNA säger att det känns som om de nyanställda hör till en viss, yngre, åldersgrupp. Kan man få fast anställning på Svenska Yle om man är över 45 år?

Absolut, säger Marit af Björkesten som lyfter fram att lite äldre sökande ofta har värdefull kompetens.

Ändå är medianåldern på de nyanställda 33 år?

”Ja. Vi har haft ganska många platser som gäller ny kompetens och innehåll för en yngre publik.”

En annan fråga de intervjuade lyft fram är att många journalister lämnat bolaget. HR-chefen **Linda Sandqvist-Forsgård** säger att det naturligtvis är en förlust för Yle.

”Vi har satsat mycket på dem, i form av utbildning, och de är viktiga kolleger för många. Men jag har full förståelse för att man flyttar på sig om man vill ha ett fast jobb och vi inte kan erbjuda det. Sedan är tillsvidareanställning inte längre viktigt för alla. För många är det viktigare att få jobba med det man tycker om. Vi erbjuder många möjligheter.”

BLAND DE INTERVJUADE finns en utbredd rädsla för kritisera Yle. Flera har låtit bli att föra sitt ärende till facket – de vill inte bli stämplade som besvärliga.

Yles huvudförtroendeperson **Anu Kähkönen** säger att rädslan är förståelig.

”Att tala ut offentligt kan innebära att man inte får nya jobb. Samma problem finns i alla företag, ingen vill äventyra sin utkomst.”

Anu Kähkönen ska i år börja utreda de visstidsanställdas situation på Yle. Hon hoppas att anställda som har frågor vänder sig till sin närmaste fackliga representant eller till henne.

Svenska Yles personalansvariga kommenterar rädslan så här:

”Jag tycker det låter jättetråkigt. Jag skulle hoppas att det inte är på det sättet”, säger Linda Sandqvist-Forsgård.

”Det är ju hemskt. Så tycker jag inte att det ska vara. Absolut inte. Jag hoppas att vi skulle kunna ha en rak kommunikation. Det är dåligt ledarskap och dålig personalpolitik att ställa sådana krav att folk känner sig utnyttjade”, säger Kerstin Häggblom.

Vad kan Yle göra?

”Det är svårt att säga. Lyssna mera. Enda chansen är via våra personalenkäter men jag vet inte hur mycket inhopparna fyller i dem. Som chef ser man inte allt, speciellt som en högre chef är det svårt att veta.”

Yle har i sin egen rapportering lyft fram situationen för korttidsanställda i andra företag. En artikel berättar om en anställd som haft över 65 arbetskontrakt under sex år. Samtidigt sker samma sak på Yle.

Kerstin Häggblom är tyst en lång stund. Sedan säger hon:

”Jag tänker väl nog att vi borde granska allt och på det sättet se oss själva i spegeln.” ●

Svenska Yles personal

- Totalt 412 årsverken gjordes 2019. Av dessa gjordes 100 årsverken, eller en fjärdedel, av personer som inte var tillsvidareanställda.
- Svenska Yle har 346 tillsvidareanställda (av dessa är var tionde årligen borta på grund av semestrar, familjeledigheter, studier, sjukledigheter m.m.), 44 vikarier för tillsvidareanställda och 25 övriga visstidsanställda med månadsavtal (till exempel projektanställda).
- Det totala antalet timanställda och frilansar som jobbar genom Yhtyneet-avtalet ”går inte att få fram”, enligt Yle.
- I Böles ”inhopparpool” ingår cirka 30 personer. I regionerna finns ytterligare ”ett tiotal” inhoppare.
- 2019 lade Svenska Yle 4,7 miljoner euro på externa inköp och samproduktioner med produktionsbolag.
- På hela Yle gjordes 2019 sammanlagt 3 304 årsverken.
- Läs mer om de anställdas erfarenheter på *Journalistens* webbplats. Där kan du också läsa om varför de flesta, trots allt, stannar kvar på Yle, från år till år.

Vill du dela med dig av dina erfarenheter?
Kontakta redaktionen på journalisti@journalistiliitto.fi

Finlandssvensk buskvegetation

Mediebolaget Sanomas beslut att köpa 15 dagstidningar av Alma Media är tecken på en utveckling som inte verkar omfatta de finlandssvenska dagstidningarna.

Om affären godkänns blir Sanomas andel av mediemarknaden nästan 37 procent. Andelen behövs med tanke på att Google och Facebook mutar in över hälften av den finländska digitala annonsmarknaden.

Men det handlar om mera än annonser. Det handlar om att vara relevant för nyhetskonsumenter som överger papperstidningen i snabbare takt än vad de övergår till digitala prenumerationer. Det handlar om att fänga unga läsare med hjälp av kvalitetsjournalistik på plattformar som ständigt utvecklas.

Det här kräver intelligens och muskler. Muskler kommer Sanoma att ha i form av 600 000 prenumeranter och 1000 anställda, varav 600 är journalister. Intelligensen testas dagligen, men som **Kaius Niemi**, *Helsingin Sanomats* chefredaktör, skriver om affären: För att rädda journalistiken krävs konkreta åtgärder som avspeglar framtiden.

Det finns farhågor om att affären riktar mediefältet. Jag ser ändå Sanomas expanderingsinsikt att kvalitetsjournalistik på digitala ytor kostar. Kvalitet kräver mångfald men ansvaret för denna är inte enbart journalisternas. De måste backas upp av visioner som omsätts i åtgärder.

VILKET FÖR OSS till de finlandssvenska dagstidningarna. Fjolåret var relativt lugnt och såg till och med en hand-

full nyrekryteringar – låt vara för att täcka pensioneringar och uppsägningar. Men det finlandssvenska mediefältet är inte i harmoni med utvecklingen.

Förutom ovannämnda trender kan tidningarna inte, i en allt mer tvåspråkig vardag, räkna med att prenumerationerna går från generation till generation, speciellt inte om det finskspråkiga alternativet känns mer relevant.

Det handlar om att vara relevant för nyhetskonsumenter.

Det är möjligt att de finlandssvenska tidningarna hankar sig fram ett tag till tack vare en hård kärna av lojala läsare. Men tidningarnas relevans för samhället i övrigt kommer att tyna bort eftersom resurserna för kvalitetsjournalistik äts upp av den dagliga kampen för överlevnad.

MEDIEHUSEN I SVENSKFINLAND har två alternativ. Genom en ordentlig konsolidering kan de stärka de enskilda tidningarnas särdrag och skapa förutsättningar för kvalitetsjournalistik och digital utveckling.

Eller så kan de fortsätta som förut och förpassas till buskvegetationen i det mediala ekosystemet, där tidskrifter görs av och för eldsjälar och bildar en diversitet som är viktig men ack så förbisedd.

Dan Lolax ●
dan.lolax@kuntaliitto.fi
Twitter: @danlolax
Skriften är redaktionschef på Kommuntorget

FÖRE DEADLINE

Medlemmarnas klara budskap avgörande i förhandlingarna

Kortare semestrar och längre arbetstid – det var två av de krav som arbetsgivaridans representant Medieförbundet framförde under förhandlingarna om ett nytt kollektivavtal för journalister. Finlands Journalistförbund stod på sig i sina krav om att semestrarna ska bibehållas och konkurrenskraftstimmarna (kiky-timmarna) ska slopas.

"Det var en ovanligt krävande förhandling denna gång. Arbetsgivaridans hävdade att journalister har för långa semestrar och ville förkorta dem. En allmän uppfattning bland landets arbetsgivarrepresentanter är att arbetstiderna borde förlängas och även Medieförbundet var inne på den linjen. Journalist-

förbundet brukar inte annars i någon hög grad påverkas av de andra branschernas förhandlingar, men denna gång fanns konkurrenskraftstimmarna med i alla branschernas förhandlingar, även inom mediebranschen", säger **Hanne Aho**, ordförande i Finlands Journalistförbund.

Trots det på förhand sett svåra läget blev resultatet av förhandlingarna gynnsamt för Journalistförbundets medlemmar. Avtalet går på det stora hela i linje med Journalistförbundets krav. Där ingår dessutom löneförhöjningar på 3,3 procent under 28 månader, i enlighet med den allmänna linjen i avtalsrundan.

"En viktig orsak till att vi lyckades uppnå det

här resultatet var att vi hade fått ett mycket tydligt budskap från våra medlemmar om vad de ville ha och inte ville ha. Medlemmarna var inte beredda att ge bort sina semesterdagar och förlänga sina arbetsveckor. Det hjälpte oss i våra förhandlingar."

En annan orsak till framgången är, enligt Aho, att de fanns en stor yrkesskicklighet inom den grupp som representerade journalisterna.

"Journalistförbundet är en skicklig förhandlare", säger Aho.

Avtalet godkändes av Finlands Journalistförbunds fullmäktige den 19 februari och av Medieförbundets beslutsfattande organ den 14 februari.

Johan Svenlin

FOKUS

Luontotoimittaja Johanna Mehtola haluaa vahvistaa ihmisten suhdetta alkukotiinsa

Tommy Pohjola, teksti ● Ville Palonen, kuva

Laadukkaalla lehdellä on vaativia ja kiitollisia lukijoita. Sen tietää *Suomen Luonnon* toimittaja **Johanna Mehtola**. Työkaaverit ovat biologeja, Mehtola koulutukseltaan äidinkielen opettaja.

"Moni kiittää valokuviamme ja tekstejäkin kommentoidaan. En ole biologi. Ehkä myös tästä taustasta johtuen voin tuoda toimittamiseen erilaista näkökulmaa. Teen paljon taustatyötä, luen tutkimuksia ja haastattelen ihmisiä. Pidän siitä. Olen myös aina kirjoittanut paljon.

Olen ollut *Suomen Luonnon* toimittajana nyt 20 vuotta. Lehden aihepiiri on varsinainen aarreaitta, joka tuntuu jatkuvasti täyttyvän uudella luontotiedolla. Siihen ei kyllästy koskaan."

Mehtola innostuu erilaisista juttukeikoista, kuten lääkärien määräämistä metsäkylvyistä.

"Ajattelen, että on hyvä vahvistaa ihmisen ja luonnon suhdetta. Kun suhde on kunnossa luonnostakin pidetään parempaa huolta. Luonnon tila on monelle myös huolenaihe, ja siksi se on nyt paljon otsikoissa." ●

Sipoossa terveyskeskuslääkärit lähettävät potilaita Sipoonkorpeen "metsäkylpyyn". Kokeneet oppaat kertovat, miten ympäristö toimii ja mitä usein tutkimus sanoo. Luonnossa ihminen voi hyvin. "Tulokset ovat rohkaisevia", Johanna Mehtola sanoo.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan jäsen.

Toimittaja ei aina ole taivutuksen airut

Vitsillä sisään: pidän susta, sanoi hiihtäjä. Vitsi ei ole hyvä, mutta se vaatii hitusen kielitietoutta. *Suksi*-sanasta on joskus käytetty *susta*-partitiivia samaan tapaan kuin *veitsi* taipuu *veistä*.

Kielessä on läpi vuosituhansien jyllännyt analogia eli sanan tai muodon mukautuminen toiseen. Muutos on usein yksinkertaistava. Esimerkiksi kasvit *helpi* ja *alpi* ovat monelle niin vieraita, että muotojen *helven*, *helpeä* ja *alven*, *alpea* rinnalle hyväksyttiin 1990-luvulla muodot *helpin*, *helpiä* ja *alpin*, *alpia*.

Analogian imu on sitä vahvempi, mitä vähemmän sanaa tai muotoa käytetään. Harvalla on ongelmia esimerkiksi sanan *kilpi* (*kilven*, *kilpeä*) kanssa.

Ylpeä kirjoittaja haluaa usein esitellä sanavarastoaan. Tällöin tekstiin voivat päätyä vaikkapa hie-
man juhlat *airut*, *paasi* ja *soppi*. Taivutuksessa tapahtuu kuitenkin välillä kummia. Lukijapalautetta on tullut muun muassa muodoista "airueet", "paasin" ja

"soppeja", jotka ovat oikeaoppisesti *airuet*, *paaden* ja *soppia*. Airut taipuu siis kuin *olut*, *paasi* kuin *vuosi* ja *soppi* kuin *happi*.

Myös budjettiriihi tuottaa välillä vaikeuksia. *Helsingin Sanomien* arkistohaun mukaan *budjettiriihtiä* lipsahtaa lähes joka kymmenes kerta lehteen muodossa "budjettiriiheä". *Evätä*-verbin astevaihtelu osataan vielä heikommin – korrekki *epäsi*-muoto voittaa "eväsi"-muodon vain 6–4. Monelle on ilmeisen epäselvää, että *evätä* taipuu kuin *levätä*. Sanakirja on näissäkin asioissa ystävällinen.

Kuten *helpi* ja *alpi* osoittavat, suosituksista tulee helposti museotavaraa, jos ne eivät lainkaan mukaudu kielenkäyttäjien todellisuuteen. Ennen lopullista muutosta taas ollaan vedenjakajalla: jotkut inhoavat yhä *toimea*-partitiivia, joka hyväksyttiin vuosikymmeniä sitten *tointa*-muodon rinnalle. Heidänkin ilmeensä voisi olla näkemisen arvoinen, jos kesän matkakohteeksi suositeltisi *Särkännientä*.

TUTKITTUA

Ylen faktantarkistus ei täytä tutkijoiden kriteerejä

Monet tiedotusvälineet tekevät etenkin vaalien alla faktantarkistusta, jossa arvioidaan esimerkiksi sitä, ovatko poliitikkojen väitteet totta. Faktantarkistuksen laadussa olisi kuitenkin parantamisen varaa.

Turun yliopiston valtio-opin professori **Matti Wiberg** ja projektitutkija **Valtteri Sankari** julkaisivat joulukuun *Media & viestintä* -lehdessä analyysin, jossa he arvioivat Yleisradion faktantarkistuksen pätevyyttä viime eduskuntavaalien alla.

Aiemmissa tutkimuksissa faktantarkistuksen laatua on arvioitu yhdeksällä kriteerillä. Kriteerien mukaan faktantarkistajien pitäisi esimerkiksi aina arvioida väitteitä oikeassa asiayhteydessä, ja monimutkaiset väitteet tulisi pilkkoa tarkistusta varten osiin. Tutkijat mittasivat Ylen onnistumista näillä yhdeksällä kriteerillä.

Käytössä oli myös viisitoista kriteeriä väitteille, joiden totuusarvoa ei voi arvioida. Muun muassa kielikuviin, mielipiteisiin, kysymyslauseisiin ja useimpiin tulevaisuutta koske-

viin väitteisiin ei faktantarkistajien kannata käyttää aikaa.

TÄLTÄ POHJALTA arvioituna Ylen faktantarkistuksessa on paljon ongelmia. Melkein puolet tarkistuksista rikkoi vähintään yhtä kriteeriä.

Laajana ongelmana nousi esiin Ylen käyttämä viisivaiheinen totuusarvon asteikko, joka jättää tilaa subjektiiviselle tulkinnalle. Faktantarkistukseen oli myös päätenyt paljon epämääräisiä väitteitä, joiden totuusarvoa ei ole ylipäänsä mahdollista määrittää. Lisäksi monimutkaisia väitteitä ei ollut aina pilkottu kyllin pieniksi paloiksi ennen tarkistusta.

Vaikka tutkimus paljasti ongelmia, tulos oli silti hieman parempi kuin toissa vuonna julkaistussa analyysissä, joka käsitteli vuoden 2018 presidentinvaalien faktantarkistusta. Siinä yli puolet Ylen tarkistuksista rikkoi vähintään yhtä kriteeriä. Tuolloin mukana olivat

myös Alma Media ja *Helsingin Sanomat*, jotka kumpikin suoriutuivat Yleä paremmin.

Parhaiten vastaavissa tutkimuksissa on menestynyt Faktabaari. Se on onnistunut seulomaan tarkistuksistaan pois epämääräiset väitteet ja keskittynyt lähinnä sellaisiin, joiden totuusarvo on määritettävissä. Tutkijoiden mukaan Ylenkin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota väitteiden seulomiseen, sillä muuten koko faktantarkistustyöltä puuttuu pohja.

Juha Matias Lehtonen

Jenni Tamminen, 36, aloitti helmikuussa uutis- ja blogipalvelu *Uuden Suomen* päätoimittajana. Hän työskenteli aiemmin sen uutispäällikkönä. Tamminen aloitti *US:ssa* vuonna 2008. Sitä ennen hän työskenteli *Arvopaperi*-lehdessä ja *TIVI:ssä* talous- ja IT-toimittajana. Hän on koulutukseltaan medianomi.

Uusi Suomi tuskin palaa paperiin, sanoo uusi päätoimittaja Jenni Tamminen

Mikä on Uuden Suomen vahvuus?

"Jos yhdellä sanalla pitää sanoa, niin asenne. Toimitus on pieni, mutta saamme aikaan paljon. Olemme ketteriä. Olemme avoimia, sitoutumattomia ja tasapuolisia. Samalla pyrimme vähän ravistelemaan."

Aloitit uudessa työssäsi 3. helmikuuta eli tämän haastattelun tekopäivänä. Miltä nyt tuntuu?

"Aloitin *Uudessa Suomessa* samalla päivämäärällä vuonna 2008. Olin aikaisemmin uutispäällikkö, ja pienessä toimituksessa kirjoitin koko ajan. Tänäkin kirjoitin jo yhden analyysin, mutta varmaan keskityn jatkossa enemmän suuriin linjoihin ja lehden kehittämiseen. En vielä tarkkaan tiedä, millaiseksi työni muodostuu."

Edeltäjäsi Markku Huusko jatkaa *Uudessa Suomessa* toimittajana. Miten asetelma toimii?

"Hyvin. Olimme työkavereita jo *Arvopaperi*-lehdessä. Päädyin sieltä Markku Huuskon ja **Niklas Herlinin** uuteen projektiin, ja olen viihtynyt hyvin. Olen saanut olla kehittämässä lehteä alusta asti. Se on varmaan yksi tärkeä syy siihen, että ei ole käynyt aika pitkäksi."

Mistä *Uuden Suomen* jutusta olet erityisen ylpeä?

"Haastattelemme kaikki 200 kansanedustajaa. Se on juttusarja, joka on saanut huomiota julkisuudessa. Tarkoitus on nostaa esiin myös ne edustajat, jotka eivät muuten jatkuvasti ole otsikoissa."

Sanomalehti *Uusi Suomi* lakkasi ilmestymästä vuonna 1991. Verkkomedia aloitti toimintansa 2007. Mitä pitää tapahtua, jotta *US* nousisi mullista paperilehtenä?

"Varmaan pitäisi olla jokin iso muutos, mutta sellaista ei ole näköpiirissä. Digiin panostetaan."

***Uusi Suomi* on myös vahva ja vilkas blogialusta. Miten ohjaat blogien kirjoituksia?**

"Päätoimittajana vastaan tietysti kaikesta sisällöstä. Blogin voi perustaa kuka tahansa, kunhan kirjoittaa omalla nimellä ja kuvalla. Blogipalvelulla on säännöt, joiden noudattamista valvomme. Säännöt koskevat sekä blogikirjoituksia että niiden kommentointia. Ne eivät periaatteiltaan juuri eroa *Journalistin ohjeista*, mutta kuitenkin nuo säännöt ovat ne, joiden perusteella voimme esimerkiksi antaa kirjoituskieltoja."

Mitä haluat lehdessä edelleen kehittää?

"Ajattelin, että maksumuurista tulisi paljon äkäistä palautetta. Ei ole tullut. Ihmiset varmaan osaavat ajatella, että journalisti maksaa. *Uutta Suomea* voi siis myös tilata – jotkut ovat tätä kaivanneet ja nyt se on mahdollista. Tilaajana saa uniikkia sisältöä, esimerkiksi juttusarjan 200 kansanedustajasta."

Mikä on parasta työssäsi?

"Olen intohimoinen kiinnostunut politiikasta ja yhteiskunnasta. Aina ei ole helppoa, mutta ei ole tylsääkään. Työyhteisömme on iso syy siihen, että olen viihtynyt samassa paikassa kauan."

Tommy Pohjola

Mutta katsopas tuota hauvaa

Yhdysvaltain Suomen suurlähettiläänä vuosina 2009–2015 toiminut **Bruce Oreck** oli ennen suurlähettilään uraansa toiminut Yhdysvalloissa kiinteistöbisneksessä. Hänen aikanaan USA:n suurlähetystö Helsingin Kaivopuistossa uudistui, ja rakennuksista tuli hyvin energiatehokkaita.

Eräänä aamuna saavuin sovitusti haastattelemaan Oreckia Kaivopuistoon. Teimme juttua valokuvaaja **Pekka Mustosen** kanssa kaupunkisuunnittelun ja kiinteistösijoitusalan *Locus*-lehteen.

Nykyisin Aalto-yliopistossa opettava Oreck oli tuolloin Suomessa tunnettu kehonrakenusharrastuksestaan – eli muskeleistaan – sekä jättimäisestä 40-kiloisesta koirastaan. Minusta valkoinen pöröinen villakoira muistutti kylpyhuoneen mattoa.

Kun otimme kahvikupit mukaamme ja menimme suurlähettilään kanssa hissiin, koira itseoikeutetusti seurasi isäntäänsä. Ensimmäisenä mieleeni tuli small talk -lause:

"That could make a nice carpet!"

Mustosen Pekka yskäisi hätkähtäen ja oli läikyttää kahvinsa. Suurlähettiläs tuijotti minua koko hissimatkan ja sanoi sitten:

"This could be a short interview!"

Onneksi Mustonen ja Oreck kävivät samalla kuntosalilla ja olivat siksi hyviä tuttuja keskenään. Hieman kömpelö avaukseni ymmärrettiin lopulta yhdessä huumoriksi.

Haastattelusta tuli hyvä, juttua suomalaisen kiinteistöalan epäkohdista piisasi ja kuvia otettiin paljon – koiran kanssa ja ilman.

Nyt viitisen vuotta myöhemmin ymmärrän paremmin, että olisin voinut keksiä jonkun muun avauslauseen. Meillä kun on kotona pieni pöröinen koiranpentu.

Pekka Virolainen

Kirjoittaja on freelance-taloustoimittaja ja Suomen ulkomaantoimittajien yhdistyksen varapuheenjohtaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

STT:n Jussi Lankinen ei näe jaksotyön soveltamisella suuria hyötyjä uutisdeskityön kannalta. "Toki työnantaja voisi tällaista miettiä, jos on meneillään suuri uutistapahtuma, ja paljon porukkaa vaikkapa influenssan takia poissa töistä. Mutta silloinkin lähtökohtaisesti tehokkaampaa olisi ottaa vuoroon ylimääräinen työntekijä. Työn jälki on parempaa, jos toimittajat eivät ole pitkän vuoron väsyttämiä."

JAKSOTYÖ TULI LEHDISTÖN TESSIIN, VAIKUTUKSET JÄÄNEVÄT VÄHÄISIKSI

Manu Haapalainen, teksti ● Emilia Kangasluoma, kuva

Lehdistön uusi työehtosopimus tarkoittaa myös jaksotyön rantaautumista lehtien toimituksiin. Vuoden alusta voimaan tullessa työaikalaisa todetaan, että jaksotyön käyttäminen on lehdistötyössä mahdollista.

Jaksotyössä korvattavaa ylityötä kertyy vasta, jos ylityötunteja ei saa pidettyä vapaina sovittun ajanjakson aikana. Yksittäinen pitkä päivä ei siis automaattisesti tarkoita korvattavaa ylityötä, kuten nykyisin.

Tes-neuvotteluissa tehtyjen täsmennysten ansiosta jaksotyön vaikutus lehdistön työaikoihin ei kuitenkaan ole merkittävä, Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** sanoo.

"Jaksotyö mahdollistuu vain hyvin rajatulla tavalla. Lehdistössä jaksotyö voidaan ottaa käyttöön silloin, kun se on reaaliaikaisten uutisten välittämiseksi tarpeellista. Eihän kaikkialla lehdistössä tehdä tällaista työtä, ei esimerkiksi yleisesti paikallis- tai aikakauslehdissä. Uutisdeskityöhön jaksotyö voisi joissain tilanteissa soveltua."

LEHDISTÖN SOPIMUS rajaa jaksotyön teettämistä myös määrällisesti, työaikalakia tarkemmin.

"Laissa ei tunneta työvuoron maksimipituutta, vaan se voi olla tosi pitkä", Savolainen sanoo.

"Siksikin jaksotyön kuormittavuutta on kritisoitu. Lehdistön tessissä on kuitenkin rajattu, että työvuoron pituus voi olla enintään kymmenen tuntia."

Työnantaja on aiemminkin voinut teettää kymmentuntisia päiviä – sopimalla asiasta työntekijän kanssa. Käytännön muutos nykyiseen on se, että työnantaja voi tästedes päätöksellään pidentää työpäivää, jos reaaliaikaisen uutistyön kriteeri täyttyy.

"Mutta kolmen viikon jaksossa työaika saa silti kertyä vain 112,5 tuntia tai kahden viikon jaksossa 75 tuntia", Savolainen huomauttaa.

Luottamusmiehen kanssa sopimalla myös tunti-rajat voidaan kuitenkin ylittää.

JOURNALISTILIITON SOPIMUSALOISTA elokuva- ja tv-tuotantojen työehtosopimus on sallinut työnantajalle

työajan poikkeuksellisen vapaan sijoittelun. Esimerkiksi tuotantoyhtiöiden ulkomaantuotannoissa työaika saa kertyä 180 tuntia kolmen viikon jaksossa. Jaksotyö aiheutti ennen tessin valmistumista huolta lehdistön työntekijöissä, mutta Savolaisen mukaan aihetta huoleen ei ole.

"Tuotantoyhtiöiden jaksotyö ja lehdistön jaksotyö ovat aivan eri maailmat. Onnistuimme neuvotteluissa pitämään jaksotyön hyvin lähellä muita työajan muotoja, eikä siitä tullut työnantajalle mikään onni ja autuus."

Samoilla linjoilla on STT:n uutisdeskissä työskentelevä **Jussi Lankinen**.

"En oikein tiedä, miten työnantaja hyötyisi jaksotyön soveltamisesta täällä", Lankinen sanoo.

"Meillä on deskissä ympäri vuorokauden joko Helsingissä tai Australiassa ihmiset koko ajan paikalla. En näe tarvetta vuorojen pidentämiselle, varsinkaan, kun tässä on kyseessä ennalta sovittava menettely. Hyötyä voisi olla lähinnä urheilutoiminnan kannalta, esimerkiksi kun lähetetään toimittajia arvokisoihin tietyksi ajanjaksoksi." ●

MARKKINATALOUS TAI SOLIDAARISUUS EIVÄT OLE LUONNONLAKEJA, VAAN VALINTOJA

Viisauden alku on tosiasioiden kyseenalaistaminen. Joidenkin faktoina pidettyjen asioiden taakse on hyvä nähdä. Yksi esimerkki ovat talouden lainalaisuudet.

Julkisessa keskustelussa kapitalismi on usein tosiasia ja markkinatalouden logiikka kuin luonnonlaki. Pääomamarkkinat ja työmarkkinat nousevat ja laskevat kuin vuorovesi, eikä niille voi mitään.

Edunvalvonnan eturintamassa kuulemme tätä samaa viestiä koko ajan, yrityksissä ja tes-neuvotteluissa. Tämän väitteen taakse yritysjohto piiloutuu, kun se perustelee päätöksiään sillä, ettei niille ole vaihtoehtoja.

KAIKKEIN IDEOLOGISIN on aina väite, että kyse on faktoista eikä ideologiasta. Ihmisyhteisöjen tavat eivät ole mitään luonnonlakeja. Todellisuudessa pääomamarkkina tarkoittaa osakkeenomistajia ja työmarkkinat yrityksen toimitusjohtajia, henkilöstöjohtajia, työnhakijoita ja työntekijöitä. Ihmisiä, jotka tekevät valintoja ja päätöksiä.

Jotkut asiat pitää neuvottelutilanteessa yhteisesti tunnustaa. Ensimmäinen on, että osapuolilla on eturistiriita. Mutta kun toinen osapuoli sanoo, että heillä on takanaan luonnontieteellisiin tosiasioihin verrattava varma tieto, joka pitäisi vaan hyväksyä, ei neuvottelu etene.

AMMATTIYHDISTYKSENÄ TÄRKEIN tehtävämme on eriarvoisuuden vähentäminen ja oikeudenmukaisuuden puolustaminen. Se on hyvin konkreettista toimintaa työolojen ja palkkauksen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Teemme myös parhaamme työpaikkojen säilyttämiseksi.

Finanssikriisin jälkeen työnantajapuoli on kui-

tenkin alkanut nähdä tässä ristiriidan. Jos palkoista pidetään huolta, ei voida muka pitää enää huolta työpaikoista. Tästäkin on tullut yksi faktoista.

JULKINEN KESKUSTELU on onneksi alkanut kyseenalaistaa väitteet markkinoiden luonnonvoimista. Kapitalismin kritisointi ei ole enää vasemmiston etuoikeus.

Markkinataloudesta elävä talouslehti *Financial Times* sekä joukko Yhdysvaltain suurimpien yritysten johtajia ovat viime aikoina kyseenalaistaneet pelkkään voitontuottamiseen perustuvan maailmankuvan. Yritysten pitäisi tehdä yhteiskunnassa muutakin kuin rahaa.

Syynä mielen muutokseen on juuri kiihtyvä eriarvoistuminen myös länsimaiden sisällä. *Helsingin Sanomissa* siteerattiin aiheutta tutkinutta London School of Economicsin professoria **Branko Milanovićia**. Hänen mukaansa eriarvoisuutta luovat tutut syyt, työpaikkojen katoaminen ja palkkojen jämähtäminen.

Mikä olisi ratkaisu? Milanovićin mukaan kolmas eriarvoisuutta lisäävä tekijä on ollut ay-liikkeen heikentyminen.

Nyt käynnissä oleva tes-kierros on näyttänyt taas kerran, että tästä juuri meidän ei tarvitse huolestua. Määrätietoisella neuvottelemisella ja keskeisten toimialojen työtaisteluilla on saatu jälleen aikaan sopimuksia, jotka jarruttavat eriarvoistumista.

TYÖEHTOJA PUOLUSTAESSAMME me luottamusmiehet ja tes-neuvottelijat olemme kapitalismin keskeisten ongelmien ytimessä. Kun järjestelmä luo eriarvoisuutta, me taistelemme faktoina esitettyjä väitteitä vastaan.

Solidaarisuus ei ole luonnonlaki, vaan valinta, jonka teemme joka päivä uudelleen. ●

Lue lisää tes-neuvotteluista ja syntyneistä sopimuksista: journalistiliitto.fi/tes-neuvottelut

Jussi Ahlroth ● Kirjoittaja on Helsingin Sanomien pääluottamushenkilö.

Kiitos tuli, rahaa ei – sitten juristi puuttui peliin

Journalistiliiton freelancereista vastaavan juristin toimenkuvaan kuuluu monenlaisiin kysymyksiin vastaaminen. Suurin osa niistä liittyy kuitenkin rahaan: Freelancer on tehnyt asiakkaan tilaaman työn moitteettomasti, asiakas on aineiston käyttänyt ja jopa kiittänyt hyvästä työstä. Las-kun lähettämisen jälkeen rahat eivät kuitenkaan kilahda freen tilille, ja asiakas antaa maksamatomuuksilleen selityksen toisen-sa perään, kunnes lopulta ei enää vastaa viesteihin.

Tässä vaiheessa jäsen yleensä kääntyy minun puoleeni. Työhöni kuuluu auttaa jäseniä perimään saatavia maksuhaluttomilta tai maksukyvyttömiltä asiakkailta.

Näin kävi tälläkin kertaa. Jäsen vaikutti jo luopuneen toivosta, sillä asiakas ei ollut tehnyt eletäkään maksaakseen laskunsa. Totesin, että koska asia on selvä, hankimme käräjäoikeudesta velkomustuomion ja laitamme jäsenen saatavat ulosottoon. Ihmettelin jäsenelle, miksei yritys, joka vaikuttaa päällisin puolin toimivan normaalisti, viitsi maksaa velkojaan.

Yksipuolinen tuomio tuli, asia siirtyi ulosottomiehen leveille hartaille, ja virkakoneiston rattaat pyörivät. Puolitoista vuotta myöhemmin ulosottomies tilitti jäsenen saatavan viivästyskorkoinen.

Saatavan jo henkisesti luottotappioksi kirjannut jäsen oli erittäin iloinen, kuten minäkin.

Hannu Hallamaa

Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Visade vägen till Pressklubben

JOURNALIST STURE MAGNUS GADD
04.08.1945 HELSINGFORS – 30.01.2020
HELSINGFORS

Mångårig HBL-journalisten **Sture Gadd** dog den 30 januari i en seg lunginflammation. Han blev 74 år gammal.

Sture Gadd blev student vid Brobergsska samskolan i Helsingfors 1965 och läste juridik vid universitetet innan han sökte sig till journalistiken och *Hufvudstadsbladet*.

I många år skulle Gadd arbeta på utlandsavdelningen och ansvara för att de viktigaste nyheterna från världen fanns med i följande dags *HBL*.

1987 bytte han stol på kvällsredaktionen och blev nattchef för några år tills han knöts till ledaravdelningen. Också på sitt nya jobb skrev Gadd bara utrikesledare. Detta skulle till och med ställas som villkor av tidningens högsta ledning efter att Gadd 1996 ställt upp som oberoende kandidat för Svenska folkpartiet i kommunalvalet och blivit invald.

Några år på 1970-talet var Gadd tjänstledig från *HBL* för att fungera som lärare i praktisk journalistik vid Svenska social- och kommunalhögskolan.

Undertecknad som var en av eleverna 1976 minns eftermiddagen som avslutades på Pressklubben i anslutning till hotell Marski.

"Om jag inte kan lära er någonting annat så kan jag åtminstone lära er gå till Pressklubben. För det är där ni träffar era blivande kolleger och cheferna som en dag ska anställa er", sade Sture Gadd.

Rätt hade han.

Staffan Bruun

Skribenten var vän, elev och HBL-kollega till Sture Gadd.

Tv-kerronnan kehittämisen oli uran punainen lanka

TOIMITTAJA-OHJAAJA RIIKA NIKKARINEN
17.11.1969 HYVINKÄÄ – 25.1.2020 HELSINKI

Toimittaja-ohjaaja **Riika Nikkarinen** kuoli 25. tammikuuta Helsingissä. Hän oli 50-vuotias.

Nikkarinen aloitti uransa Ylellä vuonna 2001 ajankohtaisohjelmissä, josta hän myöhemmin siirtyi opetus- ja tiedeohjelmien kautta dokumenttitoimitukseen.

Tv-työ oli Nikkarisen ammatillinen intohimo, ja sen kerronnan kehittäminen hänen uransa läpi kulkenut punainen lanka. Suomen historia oli puolestaan sisältönä Nikkarisen ominta lajia.

Nikkarisen toteuttamien tv-ohjelmien ja -sarjojen ansiosta monista Suomen historian vaiheista kerrottiin uudella otteella. Eniten häntä innostivat yksittäisten ihmisten kokemukset ja kohtalot. Ne olivat pääosassa myös *Hulluuden historia* -sarjassa, josta hänet palkittiin yh-

dessä kollegansa kanssa vuonna 2012 valtion tiedonjulkistamispalkinnolla.

Nikkarinen oli itsekriittinen, perusteellinen ja työteliäs journalisti. Lujaa yhteishenkeä vaativaa tv-työtä Riika arvosti aidosti ja oli itse monen työryhmän kantava voima.

Riikan nauru ja kiireiset askeleet tunnistettiin toimituksessa ja leikkaamon käytävällä jo kaukaa. Nyt tutut äänet ja kuvat ovat kadonneet.

Herkkävastoinen toimittaja ja lämmin ystävä on poissa. Jäljellä on käsittämätön suru.

Tuuve Piispa

Kirjoittaja on Riika Nikkarisen työtoveri ja ystävä.

C.V. ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖN APURAHAAKU KÄYNNISTYY 1.3.2020

Säätiö julistaa haettaviksi apurahat

- media-alalla työskentelevien ammatillisiin jatko-opintoihin
- media-alalle suuntautuviin yliopisto-, korkeakoulu- tai ammattitutkintoihin
- media-alaa koskevaan tutkimus- ja kehitystyöhön

Henkilökohtaisten apurahojen lisäksi apurahoja voidaan myöntää ryhmille ja työyhteisöille.

Lisätietoja säätiön verkkosivuilla. Täytä hakemus 1.3.-31.3.2020 välisenä aikana säätiön verkkosivuilla www.akerlundinsaatio.fi

Hakemukset lähetetään ainoastaan verkkosivujen kautta sähköisellä lomakkeella.

C. V. Åkerlundin mediasäätiö sr
hallitus

C. V. ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖ

Teollisuusliitto

Suomen suurin teollisuuden ammattiliitto
valvoo yli 200 000 jäsenen etuja.
Keskustoimisto Helsingissä ja
11 aluetoimistoa.

Haemme palvelukseemme

GRAAFISTA SUUNNITTELIJAA

toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen
keskustoimistoomme Helsinkiin.

Tehtävässä vastaat Tekijä-lehden graafisesta
suunnittelusta ja toteutuksesta.

Katso tarkemmat tiedot:

www.teollisuusliitto.fi/avoimet-tyopaikat.

Haku päättyy 5.3.2020.

KOULUTUKSET

Sanan valta 6 – Propagandan valta

Perinteinen Sanan valta -koulutuspäivä tarttuu valtaan, vaikutusvaltaan ja propagandaan.

Kouluttajina ja keskustelijoina muun muassa toimittajat Robert Sundman ja Jarno Hartikainen, viestintäpäällikkö Laura Ruohola sekä tutkijat Johanna Vuorelma ja Saara Jantunen. Iltapäivällä koulutukset jatkuvat työpajoissa.

Aika: Ti 24.3. klo 10–16.30

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 17.3. mennessä

Järjestäjä: Journalistiliitto, Suomen

tiedetoimittajain liitto ja Terveystoimittajat ry

Journalistiliiton yhdistyspäivät

Journalistiliiton vuosittaisilla yhdistyspäivillä keskustellaan järjestötoiminnan kehittämisestä. Koulutus on suunnattu jäsenyhdistyksissä toimiville.

Aika: Ti 31.3.– Ke 1.4.

Paikka: Holiday Inn Helsinki City Center, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 16.3. mennessä

Järjestäjä: Journalistiliitto

KOKOUKSET

Savo-Kainuun journalistien vuosikokous

Savo-Kainuun journalistiyhdistys ry:n sääntömääräinen vuosikokous on lauantaina 7.3. kello 12 Kuopiossa, ravintolassa Frans & Sophie, Minna Canthin katu 16. Journalistiliiton edunvalvontajohtaja Petri Savolainen kertoo tuoretta tietoa työehtosopimuksesta. Yhdistys tarjoaa työlounaan. Ilmoittautumiset asiamies Kari Manniselle, p. 0505261444.

Aika: La 7.3. klo 12

Paikka: Ravintola Frans&Sophie, Minna Canthin katu 16, Kuopio

Lisätiedot: savokainuunjournalistit.yhdistysavain.fi

Järjestäjä: Savo-Kainuun journalistiyhdistys ry

HSJ:n vuosikokous

Helsingin Seudun Journalistit ry:n vuosikokous pidetään keskiviikkona 18.3. klo 18 Sokos Hotel Presidentissä Helsingissä. SJL:n tervehdyksen tuo puheenjohtaja Hanne Aho. Ruokailu (klo 17) varataan 9.3. mennessä ilmoittautuneille. Ilmoittautumiset www.hsj.fi etusivun Ajankohtaista-utisista.

Aika: Ke 18.3. klo 18

Paikka: Sokos Hotel President, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: hsj.fi, 9.3. mennessä

Järjestäjä: HSJ ry

KSJ:n vuosikokous

Keski-Suomen Journalistien vuosikokous ke 18.3. klo 18 Jyväskylässä, Hotelli Albassa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Ruokailun vuoksi sitovat ilmoittautumiset viimeistään 10.3. asiamies Marjo Rönnkvistille: sihteeri@ksjournalistit.fi tai p. 0500297339.

Aika: Ke 18.3. klo 18

Paikka: Hotelli Alba, Jyväskylä

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: ksjournalistit.fi, 10.3. mennessä

Järjestäjä: KSJ

HUJ:n vuosikokous

Hämeen-Uudenmaan Journalistien vuosikokous 2020 pidetään Gasthaus Lohjassa la 21.3. klo 13. Sääntömääräisten asioiden lisäksi varaedustajan valinta yhdistyksen hallitukseen. Puhujana Journalistiliiton palvelujohtaja Simon Huldén. Kokouksen jälkeen kokousvieraille buffet-ruokailu HUJ:n piikkiin. Sitovat ilmoittautumiset allergeeneineen ja kasvisruokavaihtoehtoineen torstaihin 12.3. mennessä sähköpostitse: huj@saunalahti.fi

Aika: La 21.3. klo 13

Paikka: Gasthaus Lohja, Laurinkatu 1, Lohja

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Sihteeri Robert

Monstovics, p. 0442170569, www.hujry.fi,

12.3. mennessä

Järjestäjä: HUJ

YOT:n vuosikokous

Ylen ohjelmatyöntekijät ry:n vuosikokous pidetään Viking XPRS -laivalla ja Tallinnassa 21.–22.3. Valtakirjojen tarkastus ja maihinnousukorttien jako on Viking Linen terminaalisissa Katajanokalla lauantaina 21.3. klo 9–9.45. Valtakirjojen tarkastus päättyy tasan klo 9.45. YOT:n jäsenillä on mahdollisuus käyttää kokouksessa oman äänensä lisäksi valtakirjalla kahden yhdistyksen jäsenen ääntä. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset vuosikokousasiat ja mahdolliset saapuneet aloitteet.

Aika: La 21.–Su 22.3. klo 9 alkaen

Paikka: Viking XPRS, Tallinna

Lisätiedot: www.yotry.fi

Järjestäjä: YOT ry

RPA:s årsmöte

Rundradions programarbete rf:s årsmöte äger rum på Viking XPRS och i Tallinn 21.–22.3. Granskning av fullmakter och utdelning av landstigningskort sker i Viking Lines terminal på lördag 21.3 kl 9–9.45. Granskningen av fullmakter slutar jämnt kl 9.45. RPA:s medlemmar har möjlighet att under årsmötet rösta för två andra föreningsmedlemmar. Under mötet behandlas de stadageenliga årsmötesärendena samt eventuella motioner.

Tid: Lö 21.–Sö 22.3 kl 9

Plats: Viking XPRS, Tallinn

Information: www.yotry.fi

Arrangör: RPA rf

TJY:n vuosikokous

Turun Journalistiyhdistyksen kevätkokous to 26.3. klo 18 ravintola Kupittaaan Paviljongissa, Pyhän Henrikin aukio, Kupittaaankatu 8, Turku. Käsitellään sääntömääräiset kevätkokousasiat ja sääntömuutosasiana päätetään siirtymisestä yhden vuosikokouksen järjestelmään. Puhujana edunvalvontajohtaja Petri Savolainen. Yhdistys tarjoaa kokouksen jälkeen päivällisen, jolle ilmoittautuminen ennakkoon os. toimisto@turunjournalistit.fi tai 0406280488.

Aika: To 26.3. klo 18

Paikka: Ravintola Kupittaaan Paviljonki, Pyhän

Henrikin aukio, Kupittaaankatu 8, Turku

Lisätiedot: turunjournalistit.fi

Järjestäjä: TJY

Kymenlaakson Journalistien vuosikokous

Tervetuloa vuosikokoukseen! Ruokailun (ilmoita myös ruokarajoitteet) takia ilmoittautumiset sihteerille pe 20.3. mennessä: ritva.launeskoski@iitinseutulehti.fi. Kokoukseen ei järjestetä yhteiskyytejä. Kimppakyytejä suositellaan. Kokouksen ohjelmasta tarkemmin: kymenlaaksonjournalistit.fi.

Aika: La 28.3. klo 14

Paikka: Bistro Goutu, os. Oikokatu 3, Kouvola

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

kymenlaaksonjournalistit.fi, 20.3. mennessä

Järjestäjä: Kymenlaakson Journalistit ry

RTTL:n kevätedustajakokous 2020

Radio- ja televisiotoimittajien liiton sääntömääräinen kevätedustajakokous 2020 pidetään keskiviikkona 22. huhtikuuta klo 10.30 Soutupaviljongissa, os. Merikannontie 4, Helsinki. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

Aika: Ke 22.4. klo 10.30

Paikka: Soutupaviljonki, Merikannontie 4, Helsinki

Lisätiedot: www.rttl.fi

Järjestäjä: RTTL

MUUT

Uhat ja pelot toimittajan työssä

HSJ:n satavuotisjuhlan kunniaksi järjestettävän luentosarjan ensimmäisessä tapahtumassa toimittaja, tietokirjailija Johanna Vehkoo puhuu verkkovihasta. Journalistin työhön liittyvistä uhista, peloista ja riskeistä kertovat valokuvaaja Sami Kero ja toimittaja Pertti Pesonen. Puheenvuorojen jälkeen on yleisökeskustelu, jonka vetää toimittajakirjailija Jeanette Björkqvist.

Aika: Ti 3.3. klo 17–19

Paikka: Majansali, Oodi-kirjasto, Helsinki

Lisätiedot: hsj.fi

Järjestäjä: Helsingin Seudun Journalistit

A Dark Place – dokumenttielokuva ja paneeli verkkovihasta

Miltä tuntuu saada massoitain uhkauksia ja solvauksia kutsumustyönsä takia? A Dark Place -dokumenttielokuvassa kokemuksistaan kertovat naisjournalistit seitsemästä maasta, myös Suomesta. Elokuvan jälkeen paneelikeskustelussa toimittaja ja kirjailija Johanna Vehkoo, Ylen toimittaja Linda Pelkonen, Journalisti-lehden päätoimittaja Maria Pettersson, Helsingin yliopiston rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio ja vihapuhetta tutkiva Ilmari Hiltunen.

Aika: Ti 31.3. klo 16.30–19

Paikka: Kulttuuritehdas Korjaamo, Töölönkatu 51 A–B, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/kalenteri, 19.3. mennessä

Järjestäjä: Journalistiliitto, ETYJ, IPI, Toimittajat ilman rajoja, Suomen PEN ja Meitä ei vaienneta ry

Hanna Nikkanen, 38

- Yksi Long Playn perustajista ja julkaisun päätoimittaja vuosina 2017–2019.
- Valtion tiedonjulistamispalkinto tutkivasta journalismista vuonna 2011.
- Suuri Journalistipalkinto vuonna 2013.
- Tampereen yliopiston journalistiikan vierailija-professori 2016–17.
- Opiskelee kestävyystieteitä Tukholman yliopistossa.

Hanna Nikkanen kertoo oppineensa Biosfääri 2:een perehtyessään tieteellisen tiedon rajoista. "Luonnontieteiden monimuotoisuus tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa ei tule vaihetta, jossa pystymme insinööritaidoin määrittämään maapallon olosuhteet. Emme koskaan tule saavuttamaan tilaa, jossa saamme biosfäärin käyttäytymään niin kuin haluamme."

Hanna Nikkanen matkusti katsomaan Marsin ihmeitä, joita kummasteli jo kymmenvuotiaana

Riikka Kaihovaaran valinta

Ylen toimittaja ja dokumentaristi **Riikka Kaihovaara** valitsi esiteltäväksi **Hanna Nikkasen** artikkelin *Marsin tarhurit*. Se ilmestyi kesällä 2019 *Long Playn* numerona 79.

"Artikkeli keinotekoisesti luodusta ekosysteemistä Biosfääri 2:sta on lumova. Tällaista journalismia syntyy, kun henkilökohtainen intohimo kohtaa tiedonhankintataidot. Lisäksi itse tarina on täynnä uskomattomia käänteitä, ja Nikkanen kertoo ne hyvin. Hän on matkustanut paikan päälle Arizonaan ihmettelemään sitä, mitä valtavasta keinomaailmasta on jäljellä. Matkalla Nikkanen tapaa monia Biosfääri 2 -hankkeeseen osallistuneita. Aihe on näennäisen triviaali, mutta lopulta siinä on kyse koko ihmiskunnan kohtalonkymyksestä: ilmastonmuutoksesta ja suhteestamme muuhun luontoon.

Pidän siitä, että journalismissa sekoitetaan tiukkaa dataa ja filosofista pohdintaa. Valintaani vaikuttaa myös se, että seurasin itsekin Biosfääri 2:n saagaa 1990-luvun alussa, lähinnä *Helsingin Sanomista*."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Martin Stenmark, kuva

Arizonassa vuonna 1991 alkanut Biosfääri 2 -kokeilu vainosi minua paljon enemmän kuin keskimääräinen aihe. Se palasi lopulta mieleeni kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Nyt jälkikäteen se on suosikkini kaikista jutuistani. Ajattelen sitä edelleen ja mielelläni", sanoo toimittaja ja tietokirjailija **Hanna Nikkanen**.

Nikkanen seurasi monin värikkäin tavoin epäonnistunutta koetta suomalaismedian välityksellä jo alle kymmenvuotiaana. Kesällä 2019 hän matkusti Jokesin ja Kordelinin säätiön apurahojen turvin Arizonaan ja New Mexicoon tarkoituksenaan haastatella vuonna 1991 alkaneeseen Biosfääri 2 -hankkeeseen liittyviä ihmisiä. Kokeessa kahdeksan tutkijaa sulkeutui valtavaan lasikupuun, jonka sisällä oli oma ekosfääriinsä. Tarkoitus oli tutkia, miten Marsin asuttaminen ihmiskunnalta onnistuisi.

Nikkasen *Long Play* -artikkeli *Marsin tarhurit* ilmestyi heinäkuun lopussa.

"Muistin Biosfääri 2:n uudelleen neljä vuotta sitten alettua jälleen lukea scifikirjailija **Kim Stanley Robinsonia**. Hän erittelee esseessään *Our generation ships will sink*, miksi pienen ihmisyyteen luominen avaruuteen on psykologisesti, ekologisesti, biologisesti ja poliittisesti mahdotonta. Tajusin, että tämä teema, jota olin ajatellut lähinnä insinööri-ongelmana, ja jota myös sci-fi on käsitellyt sellaisena, onkin yhteiskunnallinen ja ekologinen kysymys.

Haastateltavilleni piti vakuutella monin viestein etukäteen, että olen perehtynyt aiheeseen, enkä ole tekemässä juttua, jossa ihmetellään koko hankkeen järjettömyyttä. Sellaisia on tehty paljon. Käytin heidän kanssaan paljon aikaa kokeen psykologisen puolen, eli autoritäärisyyden vastaan yhteisöllisyys-tematiikan parissa. On järjettömän kiinnostavaa, mitä eristyksissä eläminen tekee pienelle ihmisryhmälle, ja he halusivat puhua siitä paljon. Toinen yllättävä asia oli, miten erikoinen koko lähtöasetelma on ollut. Taustalla oli vuonna 1969 New Mexicoon perustettu erikoinen, kunnianhimoinen asumisyhteisö, johon fiksuja ihmisiä virtasi sieltä täältä. Sitten maatilaa pyörittävä, teatteria ja cowboytaitoja harjoitteleva yhteisö saa ajatuksen tällaisesta kokeesta ja saa sille vielä rahoituksen.

Kolmas yllätys oli se, miten relevantti paikka Biosfääri 2 on edelleen. Olin siinä käsityksessä, että se on nykyisin lähinnä turistikohte. Kun pääsin sinne, aloin hahmottaa että se ei ole mikään kuriositeetti, vaan mielettömän hyvä paikka tutkia ilmastonmuutosta." ●

